

Konkurslovens stemmeregler i lyset af retlig interesse

Voting rules of the Danish Bankruptcy Act in context of cause of action

af TEJ VINBERG

Konkurslovens stemmeregler er traditionelt antaget at hvile på et grundlæggende princip om retlig interesse. Imidlertid kan man fremkomme med eksempler på, at fordringshavere, der har en retlig interesse (forstået som en væsentlig, individuel interesse) i den pågældende insolvensbehandling, ikke tildeles en hertil svarende indflydelse i form af stemmeret under bobehandlingen. Stemmereglerne er endvidere visse steder i den insolvensretlige litteratur blevet kritiseret for, i nogle tilfælde ikke til fulde at tilgode den eller de kreditorer, der har den egentlige interesse i bobehandlingen.

Denne afhandling søger på baggrund heraf at afklare, hvorvidt konkurslovens stemmeregler er i overensstemmelse med princippet om retlig interesse. Spørgsmålet er således, hvorvidt retlig interesse i bobehandlingen hos en rekonstruktions- eller konkurskreditor lader sig afspejle i en tilsvarende indflydelse herpå i form af stemmeret.

Indledningsvis foretages en redegørelse for og analyse af begrebet retlig interesse i relation til fremkaldelse af konkurs. I forlængelse heraf behandles og analyseres de centrale af konkurslovens stemmeregler, og det vurderes løbende hvilke interesser i bobehandlingen, der tilgodeses hermed. På dette grundlag foretages afslutningsvis en vurdering af, hvorvidt tildeling af stemmeret efter konkurslovens stemmeregler sker i overensstemmelse med et princip om retlig interesse, og således hvorvidt retlig interesse hos en fordringshaver modsvares af stemmeret i et hertil svarende omfang.

Indholdsfortegnelse

Abstract	3
1. Introduktion.....	3
1.1. Indledning og problemformulering	3
1.2. Afgrænsning.....	4
1.3. Metode	5
2. Retlig interesse som konkursbetingelse	6
2.1. Indledende	6
2.2. Økonomisk interesse	7
2.2.1. Generelt	7
2.2.2. Ingen aktiver hos skyldner der kan tjene til fyldestgørelse.....	7
2.2.3. Økonomisk interesse som følge af muligheden for omstødelse	7
2.3. Anden (ikke-økonomisk) anerkendelsesværdig interesse	9
2.3.1. Indledende	9
2.3.2. Offentlige kreditorers interesse i at hindre yderligere gældsstiftelse.....	10
2.3.3. Lønmodtagerkrav	12
2.4. Egenbegæringer	13
2.4.1. Indledende	13

2.4.2. Skyldnerens interesse i gældssanering på lempelige vilkår	13
2.4.3. Andelsboligforeningers ønske om konkurs.....	13
2.5. Sammenfatning	15
2.6. Er betingelsen indholdsmæssigt den samme i rekonstruktion og konkurs?.....	16
3. Konkurslovens stemmeregler.....	17
3.1. Indledende	17
3.2. Stemmereglerne	18
3.2.1. Introduktion og anvendelsesområde	18
3.2.2. Stemmeret efter fordringernes beløb ctr. antal.....	20
3.2.3. En hovedregel og en supplerende regel om stemmeret – KL § 120 samt KL § 13 d, stk. 2, 2. pkt., jf. KL § 120.....	20
3.2.3.1. En hovedregel – KL § 120, stk. 1	20
3.2.3.2. En supplerende regel – KL § 120, stk. 2.....	21
3.2.3.3. KL § 120's fokus på den økonomiske interesse	23
3.2.4. Betingende fordringer og flere rettighedshavere – KL § 121 samt KL § 13 d, stk. 2, 2. pkt., jf. KL § 121	23
3.2.4.1. Indledende	23
3.2.4.2. Stemmeret på betingede fordringer – KL § 121, 1. pkt.	24
3.2.4.3. Flere rettighedshavere – KL § 121, 2. pkt.....	25
3.2.5. Bestridte fordringer – KL § 122 samt § 13 d, stk. 2, 3. og 4. pkt.	28
3.2.5.1. Indledende	28
3.2.5.2. Bestridte fordringer i konkurs – KL § 122.....	28
3.2.5.3. Bestridte fordringer i rekonstruktion – KL § 13 d, stk. 2, 3. og 4. pkt.	28
3.2.6. Afstemninger om rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord – KL § 13 d, stk. 4.....	29
3.2.6.1. Indledende	29
3.2.6.2. Fordringer der ikke omfattes af en tvangsakkord	29
3.2.6.3. Fordringer der bortfalder ved en tvangsakkord.....	30
3.2.6.4. Stemmeberettigede fordringer.....	31
4. Sammenfatning og vurdering.....	33
4.1. Indledende	33
4.2. Interesser tilgodeset med konkurslovens stemmeregler.....	33
4.3. Interesser omfattet af princippet om retlig interesse som konkursbetingelse	34
4.4. Manglende stemmeret trods væsentlig, individuel interesse – eksempler	34
4.4.1. Panthavere med fuldgod sikkerhed	34
4.4.2. Marginalvirksomhedspanthaveren	34
4.4.3. Marginalpanthavere og simple kreditorer i rekonstruktion.....	35
4.5. Vurdering af stemmereglernes overensstemmelse med et grundlæggende princip om retlig interesse	35
5. Konklusion.....	37
Litteraturliste.....	38
Domsregister	39
Love, lovforslag, bekendtgørelser, betænkninger m.v.....	39

Abstract

During bankruptcy- and reconstruction proceedings, creditors of the debtor are allowed a certain amount of influence on the proceedings in question, and thus voting takes place concerning certain matters. During bankruptcy proceedings, the creditors may e.g. vote on which bankruptcy trustee should be appointed. Reconstruction proceedings start off with the creditors voting on whether to pass the plan for the reconstruction as suggested by the reconstruction administrator. As a conclusion to the proceedings, the creditors are also to vote on how the reconstruction of the debtor is to be executed.

Creditors influence is regulated by the Danish Bankruptcy Act and the voting rules contained herein. It is traditionally presumed that these voting rules are based on the concept of *cause of action* (or *legal interest*). Therefore, this thesis seeks to clarify whether the voting rules of the Danish Bankruptcy Act are in conformity with this fundamental principle of cause of action. In pursuit of an answer to this question this paper examines what interests are covered by the notion of cause of action.

It is concluded that the notion of cause of action in relation to the opening of bankruptcy proceedings focuses on the economic interests of the creditors. Furthermore, case law shows that other non-economic interests can come in to play to justify initiating bankruptcy proceedings. The latter is seen in the form of more public and social considerations, which are found insurable by the insolvency institute.

An analysis of the voting rules contained within the Danish Bankruptcy Act shows, that recent case law has had an influence on the interpretation hereof. Furthermore, the analysis exposes that the voting rules solely promote the economic interests of the creditors in the relevant insolvency proceeding. In relation to bankruptcy proceedings only creditors, who are the beneficial owners of dividend, has such economic interest. Creditors in relation to reconstruction proceedings, which are to be executed with a compulsory arrangement, only has an economic interest if they are (economically) affected hereby.

Based on the analysis of the notion of cause of action and the voting rules, this thesis reaches the conclusion, that the voting rules contained within the Danish Bankruptcy Act are not in line with the notion of cause of action.

Indledning

1.1. Indledning og problemformulering

Insolvensbehandlingsformerne rekonstruktion og konkurs foregår begge under varetagelse af fordringshavernes fælles interesser,¹ og kreditorerne betegnes da også traditionelt som boets interessenter.² Det er derfor naturligt, at fordringshaverne inddrages i bobehandlingen og gives adgang til at have en vis indflydelse herpå. Direkte opnås en sådan indflydelse ved, at kreditorerne angående visse spørgsmål gives adgang til at stemme herom. I et konkursbehandlingsforløb kan f.eks. nævnes eventuel afstemning i forbindelse med en skiftesamling til valg af kurator (kuratorvalg), og under en rekonstruktionsbehandling afholdes et såkaldt planmøde, hvorpå planen for rekonstruktionen (rekonstruktionsplanen) skal vedtages, samt et møde hvorpå rekonstruktørens forslag til, hvorledes rekonstruktionen skal effektueres, er til afstemning (rekonstruktionsforslaget).

¹ Jf. f.eks. Bet. 1512, s. 56.

² Se f.eks. Bet. 1273, s. 25 samt Konkurs, s. 95.

Om, og i hvilket omfang, den enkelte kreditor så rent faktisk har en sådan indflydelse under bobehandlingen, afgøres af de i konkursloven indeholdte stemmeregler. Disse stemmeregler antages traditionelt at hvile på et grundlæggende princip om retlig interesse.³ Ved retlig interesse skal forstås et generelt civilprocesretligt krav om, at en part skal have en væsentlig, individuel interesse i det ønskede retsskridt, førend domstolens bistand kan opnås, og retlig interesse er på samme vis en betingelse for fremkaldelse af en insolvensbehandling. Således med inspiration herfra er grundtanken bag tildelingen af stemmeret, at dette skal ske på baggrund af en afvejning af fordringshavernes interesse i afstemningen og resultatet heraf. Har kreditor ingen interesse i det spørgsmål, der foreligger til afstemning, bør han ingen indflydelse i form af stemmeret have herpå. Konkurslovens stemmeregler hviler med andre ord på et grundlæggende princip om retlig interesse.

Visse af stemmereglerne og den i retspraksis anlagte fortolkning heraf er imidlertid i den insolvensretlige litteratur blevet kritiseret for i visse tilfælde at have uhensigtsmæssige konsekvenser, hvorefter den eller de kreditorer, der har den egentlige interesse i bobehandlingen, ingen indflydelse får herpå.⁴ Det synes på denne baggrund relevant at overveje, i hvilket omfang konkurslovens stemmeregler tillader, at den enkelte kreditors retlige interesse i bobehandlingen lader sig afspejle i en tilsvarende indflydelse herpå i form af stemmeret. Herudover giver Højesterets kendelse trykt i U 2017.89 H anledning til en nærmere analyse af, hvilken betydning afgørelsen har for, hvorledes stemmereglerne skal fortolkes.

Nærværende afhandling søger på denne baggrund at afklare, hvorvidt konkurslovens stemmeregler er i overensstemmelse med et grundlæggende princip om retlig interesse, og således om en retlig interesse i bobehandlingen lader sig afspejle i en tilsvarende indflydelse herpå i form af stemmeret.

Indledningsvis vil der derfor blive foretaget en redegørelse for og analyse af begrebet retlig interesse i relation til fremkaldelse af konkurs. Dernæst vil de centrale af konkurslovens stemmeregler blive behandlet og analyseret – særligt i lyset af Højesterets kendelse i U 2017.89 H, hvor denne måtte have relevans. På grundlag heraf vil det blive diskuteret, hvorvidt tildeling af stemmeret efter konkurslovens stemmeregler sker i overensstemmelse med et princip om retlig interesse.

1.2. Afgrænsning

Beskrivelsen og analysen af kravet om retlig interesse vil tage sit udgangspunkt i betingelsens indhold i relation til fremkaldelse af konkurs, idet langt størstedelen af (trykt) retspraksis vedrører retlig interesse som *konkursbetingelse*. Afslutningsvis vil det dog blive diskuteret, hvorvidt betingelsen må antages at have samme indhold i rekonstruktion hhv. konkurs.

Behandlingen af retlig interesse som konkursbetingelse vil begrænse sig til en forholdsvis kortfattet redegørelse, medens det med analysen er prioriteret at behandle de områder, hvor forståelsen af betingelsens nærmere indhold og rækkevidde er blevet udfordret. Dette er eksempelvis tilfældet med hensyn til offentlige kreditorers – navnlig SKATs – begæringer om konkurs samt andelsboligforeningers egenbegæringer. Denne prioritering er foretaget dels ud fra det hensyn, at det særligt er, hvor spørgsmålet er blevet sat på spidsen, at det kommer til udtryk, hvilke (forskelligartede) interesser der omfattes af begrebet retlig interesse, dels af hensyn til omfanget af nærværende afhandling.

³ Jf. Konkurs, s. 126.

⁴ Jf. således Insolvensret – Konkurs, s. 820 og 842f. samt Konkurs, s. 130.

Behandlingen af konkurslovens (herefter »KL«) stemmeregler vil primært vedrøre bestemmelserne i KL §§ 120-121 (herunder KL § 13 d, stk. 2, 2. pkt.) samt KL § 13 d, stk. 4. Som det vil fremgå, er det således med disse bestemmelser, at der er fokus på kreditorernes interesse i bobehandlingen.

Omvendt vil stemmeregler, der ikke er centrale for besvarelsen af spørgsmålet om, hvorvidt retlig interesse medfører en hertil svarende stemmeret, ikke blive behandlet. For det første vil afhandlingen derfor ikke beskæftige sig med stemmeregler, hvorefter der stemmes efter fordringernes antal (modsat efter beløb), hvilket i øvrigt alene er tilfældet i forhold til et i konkurs nedsat kreditorudvalg, jf. KL § 115-117, hvor den særlige regel i KL § 123 regulerer stemmeretten.⁵ Alle fordringshavere tildeles her en stemme, og spørgsmålet om retlig interesse bliver derfor ikke relevant.⁶ Af samme årsag vil afhandlingen for det andet begrænse sig til en kortfattet gennemgang af KL §§ 122 og 13 d, stk. 2, 3. og 4. pkt., om bestridte fordringer. Bestemmelserne fastsætter en ordning for, hvad der skal gøres med stemmeretten, såfremt en fordring er bestridt, og kan således siges at have et administrativt islæt, der falder uden for sigtet med nærværende afhandling.

Afhandlingen vil endvidere ikke behandle udformningen af konkurslovens stemmeregler med hensyn til krav om quorum, f.eks. KL § 11 e, stk. 2, og generelle afstemningsmekanikker, f.eks. KL § 13 d, stk. 1, idet en sådan behandling falder uden for formålet med nærværende afhandling. Ej heller bestemmelsen i KL § 123, stk. 3 (samt KL § 13 d, stk. 2, jf. § 123, stk. 3) om, at stemme kan afgives mundtligt og skriftligt, vil blive behandlet yderligere. Desuden vil spørgsmålet om nærståendes stemmeret ikke blive behandlet.

Endelig vil afhandlingen ikke drøfte den afskaffelse af kravet om mindstedividende i tvangsakkord, der blev vedtaget med lov nr. 718 af 25. juni 2010. Loven afskaffede kravet om, at fordringer ved en tvangsakkord som udgangspunkt ikke kunne nedsættes til mindre end 10 pct. af deres beløb. Der findes dermed ikke med de nugældende regler om rekonstruktion et sådant krav om mindstedividende.⁷

Sammenfattende er det således KL §§ 120-121 samt 13 d, stk. 2, 2. pkt. og 13 d, stk. 4 der er den primære genstand for nærværende afhandling ved behandlingen af stemmereglerne.

1.3. Metode

Konkursbetingelsen om retlig interesse samt konkurslovens stemmeregler vil blive behandlet med udgangspunkt i traditionel, retsdogmatisk metode. Således vil gældende ret blive søgt beskrevet, analyseret og – så vidt muligt – systematiseret. Det til brug herfor anvendte retsstof vil primært bestå af love – nærmere bestemt KL – samt domme, men insolvensretlig litteratur vil tillige blive inddraget i forholdsvis betydelig grad.⁸

Afhandlingen har på baggrund af den foretagne beskrivelse af gældende ret til formål at vurdere, hvorvidt den enkelte rekonstruktions- eller konkurskreditors retlige interesse i bobehandlingen lader sig afspejle i en tilsvarende stemmeret. I denne forbindelse vil visse *de lege ferenda*-betragtninger

⁵ Se nærmere herom Konkurs, s. 127 og 134, samt Kommentaren, s. 813 f.

⁶ De overvejelser, der ligger bag valget om at lade fordringernes beløb være afgørende, vil dog blive inddraget hvor dette måtte have relevans for forståelsen af de øvrige stemmeregler.

⁷ Se nærmere om overvejelserne bag afskaffelsen Bet. 1512, s. 249ff. samt L199, s. 70f.

⁸ Jf. hertil Retsfilosofi, retsvidenskab & retskildelære, s. 212ff. med nærmere om den retsdogmatiske metode.

komme i spil, og afhandlingen vil på denne baggrund tillige anvende den retspolitiske metode,⁹ dog alene i et forholdsvis beskedent omfang.

Retlig interesse som konkursbetingelse

1.4. Indledende

Retlig interesse er et generelt stillet processuelt krav inden for den civile retspleje, og kan udtrykkes således, at retten alene bør imødekomme en processuel begæring, såfremt denne kan antages at forfølge et fornuftigt og rimeligt formål.¹⁰ På samme vis er retlig interesse en betingelse for at få en konkursbegæring taget til følge.¹¹ Kravet om retlig interesse beskrives traditionelt som en betingelse om væsentlig, individuel interesse.¹²

Hvad der nærmere ligger i kravet om retlig interesse i insolvensretlig regi må afgøres på baggrund af, hvilke interesser der værnes af insolvensinstitutionen, jf. til illustration kendelsen trykt i U 1997.51 Ø, hvor skyldneren drev ejendomsmæglervirksomhed i konkurrence med rekvirenten. Skyldneren ejede intet, der kunne tjene til fyldestgørelse, og den egentlige interesse bag konkursbegæringen var af ren konkurrencemæssig karakter. Rekvirenten fandtes på denne baggrund ikke at have godtgjort en retlig interesse, »[...] der bør tilgodeses gennem en konkursbehandling.«¹³ Omvendt; forfølger en konkursbegæring en af konkursinstituttet værnet interesse, vil der være den fornødne retlige interesse. Begrebet om retlig interesse er domstolsskabt og således ulovfæstet. Det må derfor udledes af retspraksis, hvilke interesser der betragtes som værnet af insolvensinstituttet.

Konkursbehandling udgør universalforfølgning, og hovedformålet er – foruden at få frataget skyldneren rådigheden over dennes aktiver og at få afviklet virksomheden – at få realiseret skyldnerens aktiver og fordelt provenuet blandt skyldnerens fordringshavere ligeligt og i en prioriteret rækkefølge,¹⁴ jf. den i KL kap. 10 opstillede konkursorden. Indgives en konkursbegæring på baggrund af den interesse, der ligger i at få del heri, vil der være den fornødne retlige interesse. Denne interesse kan betegnes som en økonomisk interesse.

Retspraksis bevidner imidlertid, at retlig interesse også kan foreligge, selvom interessen ikke kan karakteriseres som økonomisk i ovenstående forstand. Dette er generelt udtryk for, at selvom konkursen ikke kan forfølge dens hovedformål, kan andre (legitime) interesser være værnet af konkursinstituttet.¹⁵

I det følgende vil først spørgsmålet om, hvornår der foreligger økonomisk interesse, blive belyst. Herefter vil det blive analyseret, hvilke andre, ikke-økonomiske interesser, der kan danne grundlag for den fornødne retlige interesse.

⁹ Ibid., s. 211f. Her betones vanskeligheden ved overhovedet at beskrive retspolitisk metode.

¹⁰ Jf. Civilprocessen, s. 433.

¹¹ Det bemærkes, at »hovedkonkursbetingelsen« om insolvens, jf. KL § 17 ikke er til genstand for nærmere behandling.

¹² Jf. Konkurs, s. 77.

¹³ Se også Insolvensprocesret, s. 162.

¹⁴ Jf. Insolvensprocesret, s. 159 samt U 1979B.117ff. (særligt s. 128).

¹⁵ Jf. også U 1979B.117ff.

1.5. Økonomisk interesse

1.5.1. *Generelt*

Økonomisk interesse hos en fordringshaver antages at foreligge, såfremt denne har udsigt til hel eller delvis fyldestgørelse gennem konkursbehandlingen. Hvorvidt dette er tilfældet afhænger af hvor i konkursordenen rekvirentens krav placerer sig. Er der eksempelvis i et bo alene udsigt til dækning af privilegerede krav, jf. KL §§ 94-96, vil der ingen udsigt være til dækning af simple, KL § 97-krav. En fordringshaver, hvis krav placerer sig i sidstnævnte konkursklasse, vil derfor ingen økonomisk interesse have i at fremkalde konkurs.¹⁶ Af det anførte følger, at efterstillede fordringshavere, jf. KL § 98, i almindelighed ikke vil have den fornødne økonomiske interesse, idet der sjældent tilfalder sådanne dividende.¹⁷

1.5.2. *Ingen aktiver hos skyldner der kan tjene til fyldestgørelse*

Hovedformålet med en konkursbehandling er som anført at realisere skyldnerens aktiver og fordele provenuet mellem kreditorerne. Ejer skyldneren ingen aktiver, vil ingen kreditor derfor som udgangspunkt have nogen økonomisk interesse i at fremkalde konkurs, jf. hertil U 1982.1068 Ø, hvor der tidligere havde været foretaget forgæves fagedforretninger mod skyldneren, der intet ejede. Dekret nægtedes afsagt under henvisning til den herved manglende retlige (økonomiske) interesse.¹⁸

Situationen kan også være den, at skyldneren nok ejer aktiver, men at disse alle er pantsatte eller på anden vis (over)behæftede. For den ikke-pantthavende kreditor er situationen da den samme, som hvor skyldneren ingen aktiver ejer: Han har ingen udsigt til dividende i tilfælde af den pågældende skyldners konkurs og har derfor ingen økonomisk interesse.¹⁹ Den (på betryggende vis) sikrede kreditor vil ikke kunne forlange skyldnerens konkurs allerede under henvisning til bestemmelsen herom i KL § 20 om de såkaldte »konkurshindringer«.

Ejer skyldneren alene udlægsfritagne aktiver, vil der på samme vis ingen økonomisk interesse være i konkursen,²⁰ jf. også den førnævnte kendelse trykt i U 1982.1068 Ø, hvor de få aktiver, som ikke skønnedes omfattet af retsplejelovens (herefter »RPL«) § 509 om udlægsfritagne aktiver, var blevet anskaffet af rekvisiti ægtefælle, hvorfor rekvirenten ingen økonomisk interesse havde i konkursen.

Formålet med en konkursbehandling kan imidlertid også være at få foretaget en nærmere undersøgelse af, netop om skyldneren måtte være i besiddelse af realiserbare aktiver. Det må derfor være fastslået på autoritativ vis, at skyldneren ingen aktiver ejer.²¹

1.5.3. *Økonomisk interesse som følge af muligheden for omstødelse*

Med en konkursbehandling følger en række juridiske værktøjer, hvoraf nogle har til formål at bringe midler (tilbage) ind i skyldnerens/boets formuesfære. KL kap. 8 indeholder således en række regler, der giver mulighed for, at der kan ske omstødelse af tidligere foretagne forringende hhv. forrykkende dispositioner. Denne mulighed for omstødelse kan således indebære, at et ellers tomt bo alligevel bliver dividendegivende. En modifikation til det ovenfor i afsnit 2.2.2 anførte om, at der ingen økonomisk interesse er i at forlange en skyldner, der ingen aktiver ejer, konkurs, foreligger således i kraft

¹⁶ Jf. Konkurs, s. 78f. samt Insolvensprocesret, s. 160 (med forbeholdet »formentlig«).

¹⁷ Jf. også Konkurs, s. 78f.

¹⁸ Se hertil Konkurs, s. 77f. samt Insolvensret – Konkurs, s. 202f.

¹⁹ Jf. Insolvensprocesret, s. 160 f. og Konkurs, s. 79f.

²⁰ Jf. Insolvensprocesret, s. 160.

²¹ Ibid., s. 159 og Festskrift, s. 433.

af denne omstødelighed. Det er imidlertid ikke tilstrækkeligt alene at henvise til den blot teoretiske mulighed for omstødelse. Kreditor må med andre ord påvise konkrete indicier for eventuelt omstødelige forhold.²² Det er således ikke tanken med insolvensinstitutionen, at dette skal værne den eventuelle interesse i en form for »fisketur« efter omstødelige forhold.

Modifikationen om omstødeligheden som begrundelse for økonomisk interesse illustreres med den førnævnte kendelse trykt i U 1982.1068 Ø. Rekvirenten havde således til støtte for, at den fornødne retlige interesse forelå, gjort gældende, at rekvirenten havde foretaget omstødelige dispositioner. Landsretten fandt dog in casu ikke dette sandsynliggjort i tilstrækkelig grad.

Der skal dog ikke meget til, førend en konkret mistanke om omstødelige forhold indebærer den fornødne økonomiske interesse.²³ Illustrativt er det i denne henseende, at domstolene ofte anvender den negative formulering, at det »ikke kan udelukkes«, at der foreligger en omstødelig disposition.²⁴ I kendelsen trykt i U 2018.1916 V udtalte landsretten således, at: »[...] *det [kan] ikke udelukkes, at der kan foreligge en omstødelig disposition i forbindelse med overdragelsen af ejendommen* (udh. her).«, hvorefter den fornødne retlige interesse fandtes at foreligge. Skyldneren var uden midler, idet denne havde overdraget sit eneste aktiv – en fast ejendom – til et koncernforbundet selskab.

Sandsynliggøres sådanne omstødelige forhold, som potentielt kan bringe midler ind i det ellers aktive bo, kan man stille det spørgsmål, om det herudover kan kræves, at der ved en sådan eventuel omstødelse tilføres boet tilstrækkelige midler til, at den konkursbegærende kreditor har udsigt til dividende. I den insolvensretlige litteratur synes der at være en vis uenighed herom.

Således anføres det af *Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen m.fl.*, at: »*Den forventede tilførsel af aktiver må medføre, at rekvirenten har udsigt til dividende. I modsat fald er der ingen økonomisk interesse – og dermed retlig interesse – i konkursen.*«²⁵ *Torben Kuld Hansen og Lars Lindencrone Petersen* synes at være af modsat opfattelse, når det anføres, at: »*Det kan ikke kræves, at rekvirenten sandsynliggør, at der i forbindelse med formentlig omstødelse vil tilfalde ham dividende [...].*«²⁶ Forfatterne henviser i denne forbindelse til kendelsen refereret i FM 1997.179/2, hvilken vil blive omtalt umiddelbart nedenfor.

Når det erkendes, at en kreditor, der ingen udsigt har til dividende, ikke har nogen økonomisk interesse, synes dette umiddelbart fortsat at måtte gælde, hvor det er (sandsynliggørelsen af) en omstødelighed, der anvendes som begrundelse for retlig interesse. Har rekvirenten således et simpelt krav, og vil der, trods succesfuld omstødelse, alene være tilstrækkelige midler i boet til dækning af de privilegerede krav og intet til de simple krav, synes der ingen økonomisk (retlig) interesse at være hos denne kreditor.

Omvendt kan der argumenteres for, at det hviler på en vis tilfældighed, hvilken kreditor der indgiver konkursbegæringen. Tilføres der ved en succesfuld omstødelse tilstrækkeligt med midler til, at der for privilegerede fordringshavere er udsigt til dividende, skulle den ovennævnte simple kreditor i givet fald – i stedet for blot selv at begære konkursen – formå en privilegeret kreditor til at gøre dette. Dette kan synes (unødvendigt) formalistisk.

²² Se hertil Festskrift, s. 433 samt Insolvensprocesret, s. 163f.

²³ Jf. Konkurs, s. 78 samt Insolvensprocesret, s. 163f.

²⁴ Jf. også Konkurs, s. 78 med henvisning til den lignende vending anvendt i kendelsen trykt i U 1983.416 H.

²⁵ Konkurs, s. 78f.

²⁶ Insolvensprocesret, s. 164.

I samme retning er muligvis kendelsen refereret i FM 1997.179/2. Skifteretten havde nægtet at afsige konkursdekret under henvisning til, at der på grund af størrelsen af skyldnerens aktiver ikke vil blive dækning til de simple kreditorer, og at der heller ikke ved en eventuel omstødelse af en af skyldneren foretaget overdragelse ville blive dækning hertil. Landsretten lagde derimod vægt på, at skyldneren ved dispositionen havde overdraget størstedelen af sine aktiver, herunder aktiver af betydelig værdi. Uanset størrelsen af de aktuelle aktiver og passiver kunne det på denne baggrund ikke udelukkes, at rekvirenten havde en retlig interesse i konkursen.

Kendelsen kan tolkes derhen, at landsretten ikke tillægger det betydning, hvorvidt der ved den eventuelle omstødelse vil blive tilvejebragt tilstrækkeligt med midler ind i boet til, at der er udsigt til dividende for rekvirenten, og dermed at den manglende økonomiske interesse i bobehandlingen er uden betydning, hvor en mulighed for omstødelse sandsynliggøres.²⁷ Det er imidlertid min opfattelse, at kendelsen ikke skal forstås på denne måde, men i stedet læses derhen, at landsretten fandt noget urimeligt – illoyalt – i, at skyldneren havde foretaget den nævnte disposition uden først at underrette de simple kreditorer herom. Således udtaltes det, at skyldneren:

»[...] kort før indgivelsen af konkursbegæringen havde overdraget størstedelen af sine aktiviteter [...] uden at de simple kreditorer blev underrettet, og at det derfor [...] ikke kunne udelukkes, at [rekvirenten] havde en retlig interesse i, at [skyldneren] blev erklæret konkurs (udh. her).«

Landsretten har efter min vurdering herved lagt vægt på det illoyale i skyldnerens adfærd over for de simple kreditorer og har på denne baggrund fundet den formentlig manglende økonomiske interesse hos rekvirenten uden betydning. I stedet har landsretten lagt vægt på andre hensyn og på baggrund heraf fundet rekvirentens interesse i konkursen (på anden vis) rimelig/anerkendelsesværdig, jf. i øvrigt nærmere herom nedenfor i afsnit 2.3.

Det er på denne baggrund min opfattelse, at selv hvis omstødelige forhold sandsynliggøres, kræves der fortsat en reel økonomisk interesse hos rekvirenten, og en sådan foreligger alene, såfremt der efter succesfuld omstødelse er udsigt til dividende for denne. En sådan retsstilling kan virke (ufornødent) formalistisk, men på den anden side er retlig interesse som økonomisk interesse det klare udgangspunkt, idet det herved er hovedformålet med en konkursbehandling, der værnes. Er der imidlertid på andet grundlag et rimeligt formål med konkursen, vil der fortsat kunne være den fornødne retlige interesse. Dette er imidlertid ikke qua nogen økonomisk interesse, men derimod en anden anerkendelsesværdig interesse, jf. det følgende.

1.6. Anden (ikke-økonomisk) anerkendelsesværdig interesse

1.6.1. Indledende

Andre interesser end den, der er i selve den fordeling, der sker i forbindelse med en insolvensbehandling, dvs. en økonomisk interesse, kan også danne grundlag for den fornødne retlige interesse. Betingelsen herfor er, at der er tale om en (på anden vis) anerkendelsesværdig interesse, eller at der i hvert fald er et rimeligt formål med at fremkalde konkursen.²⁸ Spørgsmålet er således, hvilke interesser domstolene finder »anerkendelsesværdige«, og hvilke hensyn der ligger bag, at disse betragtes som sådanne.

²⁷ Jf. således i samme retning Insolvensprocesret, s. 164.

²⁸ Jf. U 1979B.117 (129).

1.6.2. Offentlige kreditorers interesse i at hindre yderligere gældsstiftelse

Offentlige kreditorer er i visse tilfælde, hvad man kan kalde for »tvangskreditorer«. Hermed forstås, at de, alene i kraft af deres funktion, oppebærer status som fordringshavere, hvilket eksempelvis er tilfældet for SKAT, der løbende oppebærer restancer mod skatteyderne i takt med, at der skal betales f.eks. moms eller skat. Betaler skyldneren ikke, forøges dennes gæld, så længe den skattepligtige virksomhed fortsættes. SKAT har på denne måde en interesse i at få stoppet en sådan virksomhed – og dette uanset om den pågældende skyldner ingen aktiver ejer. Hertil er konkurs et effektivt værktøj, og det er i retspraksis blevet slået fast, at denne interesse i at hindre yderligere gældsstiftelse er værnnet af konkursinstituttet.

SKAT fandtes i kendelsen trykt i U 1994.10 V således at have retlig interesse i skyldnerens konkurs, idet det måtte påregnes, at skyldneren ved konkurs ville blive afskåret fra at forøge dennes moms- og skattetilsvaret over for det offentlige, »[...] hvilket ikke vil kunne opnås ved anden fremgangsmåde«. ²⁹ Nævnes kan tillige kendelserne trykt i U 1998.527 Ø og U 2016.2072 Ø. I sidstnævnte kendelse, der på samme vis vedrørte en situation, hvor skyldneren ingen aktiver ejede, udtalte landsretten, at:

»Uanset dette [at der ingen fyldestgørelse kunne opnås gennem konkurs] vil SKAT dog have retlig interesse i afsigelse af konkursdekret, hvis formålet med den indgivne konkursbegæring, som er at hindre [skyldneren] i at stifte yderligere gæld til det offentlige, ikke vil kunne opnås ved at inddrage registreringen efter opkrævningslovens § 11.«

In casu fandtes SKAT ikke på anden vis end gennem konkurs at kunne hindre den yderligere gældsstiftelse, hvorfor den fornødne retlige interesse fandtes at foreligge.

Det kan på baggrund af de netop refererede præmisser i kendelserne trykt i U 1994.10 V hhv. U 2016.2072 Ø diskuteres, hvorvidt SKAT har en retlig interesse i at fremkalde en konkurs, hvis restancetilvæksten kan hindres ved hjælp af andre retsmidler. ³⁰

Torben Kuld Hansen og Lars Lindencrone Petersen introducerer i denne forbindelse begrebet »intensitetsprincip«, og det konstateres, at der ikke kan stilles krav om, at det offentlige går frem efter et sådant. Dette på baggrund af, at: »Konkursinstrumentet virker betydeligt hurtigere og er derfor mere effektivt end afgiftslovgivningens regler om indgreb over for restanter [...]«. ³¹ Selve begrebet »intensitetsprincip« ses for så vidt ikke anvendt andetsteds i den insolvensretlige litteratur. Ud fra den kontekst, hvori begrebet introduceres, skal det dog formentlig forstås således, at forfatterne mener, at det ikke af de offentlige myndigheder kan kræves, at disse går frem efter andre eventuelt relevante retsmidler i afgiftslovgivningen, førend konkursbegæring indleveres med det formål at hindre yderligere gældsstiftelse. Således synes forfatterne at mene, at der er den fornødne retlige interesse i en konkurs, også selvom restancetilvæksten måtte kunne hindres på anden vis.

Præmisserne i de førnævnte domme nævner imidlertid specifikt den manglende mulighed for på anden vis at hindre den yderligere gældsstiftelse, ligesom det i U 1998.527 Ø udtaltes, at: »[...] konkurs synes derfor fortsat at være eneste måde at hindre fortsat gældsstiftelse for momstilsvaret på (udh. her)«. Efter min opfattelse er det på baggrund af denne domspraksis mere nærliggende at konkludere,

²⁹ Se også Konkurs, s. 81f.

³⁰ Ibid., s. 82.

³¹ Insolvensprocesret, s. 161.

at hvis myndighederne på anden vis end gennem konkurs kan stoppe restancetilvæksten, er der ikke noget rimeligt formål med en konkurs, og dermed ingen anerkendelsesværdig (retlig) interesse heri. Anvendes ovennævnte terminologi kan dette udtrykkes derhen, at det *kan* kræves, at myndighederne går frem efter et intensitetsprincip.³² Er det imidlertid ikke muligt gennem andre retsmidler at hindre gældsstiftelsen, er det med nævnte retspraksis slået fast, at SKAT vil have den nødvendige retlige interesse.

Kritisk overfor denne retsstilling generelt er *Anders Ørgaard*, der således anfører, at offentlige kreditorers interesse i at hindre yderligere gældsstiftelse i stedet bør søges varetaget ved hjælp af moms- og skattesystemets strafferegler. Forfatteren synes med andre ord at mene, at der ikke er tale om et konkursretligt anliggende, og at interessen derfor ikke bør værnes ved insolvensinstituttet.³³

Set i det tidligere beskrevne lys – at (hoved)formålet med en konkurs er at realisere og fordele værdien af skyldnerens aktiver blandt fordringshaverne, og at det derfor er den retlige, økonomiske interesse heri, der værnes – synes den netop beskrevne retsstilling vedrørende SKAT noget anstrengt. I de nævnte domme har der således ikke været nogle aktiver, der har kunnet tjene til en sådan fordeling, og der har derfor ikke været nogen økonomisk interesse i konkursretlig forstand. Domstolene må således på anden vis have fundet SKATs interesse i at hindre en restancetilvækst insolvensretligt anerkendelsesværdig. Spørgsmålet er, hvilke andre hensyn af domstolene i denne forbindelse er fundet værnet ved insolvensinstituttet.

Kendelsen trykt i U 1983.29/1 H kan formentlig være med til at belyse dette. Skyldneren, der var advokat, var uden midler, hvorfor der ingen udsigt var for rekvirenten (en bank) til dækning gennem konkursbehandlingen. Til trods herfor, og uden nærmere begrundelse, fandtes banken at have retlig interesse i konkursen. I den juridiske litteratur har det af *Henrik Zahle* været anført, at hvis det findes betænkeligt, at en advokatvirksomhed fortsætter trods insolvens, da er den enkelte fordringshavers økonomiske interesse i sagen underordnet.³⁴ Kendelsen trykt i U 1983.29/1 H skal formentlig ses i dette lys.³⁵

Betænkeligheden ved at lade en advokat fortsætte med dennes virksomhed trods insolvens, synes dog ikke at være størst hos en almindelig fordringshaver, f.eks. en bank, som det var tilfældet i U.1983.29/1.H. En sådan betænkelighed synes nærmere at ligge hos samfundet i mere bred forstand. Som nævnt havde banken ingen udsigt til dividende og derfor ingen økonomisk interesse. Det har således ikke været denne interesse, der har kunnet begrunde, at der i sagen blev afsagt konkursdekret. Særligt i lyset af det af *Henrik Zahle* fremførte synspunkt, må svaret på, hvorfor der alligevel blev afsagt konkursdekret, formentlig findes i, at der med dommen blev taget samfundsmæssige hensyn –

³² Se i samme retning Konkurs, s. 82, hvor det anføres, at såfremt fremtidig gældsstiftelse kan hindres ved hjælp af andre retsmidler lige så effektiv som ved konkurs, da bør anvendelsen af sådanne andre retsmidler foretrækkes. Se (vistnok) i modsat retning Insolvensprocesret, s. 161.

³³ Jf. Konkursret, s. 40f. med yderligere henvisning til kendelsen trykt i U 1994.95/2. I denne sag fandtes en kommune at have retlig interesse i at få en plejehjemsbeboer erklæret konkurs, for dermed gennem omstødelse at søge gældende forskrifter om betaling for plejehjemsophold overholdt. Forfatteren kritiserer på samme vis denne afgørelse under henvisning til, at en sådan bekæmpelse af »plejehjemsmisbrug« må søges varetaget i sociallovgivningen, og ikke ved hjælp af konkursinstituttet. Kendelsen er i vidt omfang blevet kritiseret i den insolvensretlige litteratur, jf. f.eks. Konkurs, s. 82.

³⁴ Jf. U 1979B.117 (120). Det bemærkes for en god ordens skyld, at retten til at udøve advokatvirksomhed inddrages, såfremt en advokat bliver erklæret konkurs eller kommer under rekonstruktionsbehandling, jf. RPL § 137, jf. § 119, stk. 2, nr. 2.

³⁵ Jf. også Konkurs, s. 82 samt Insolvensprocesret, s. 162.

nærmere bestemt hensynet til samfundets interesse i, at der ikke fortsættes med at blive udøvet advokatvirksomhed trods insolvens. Retspraksis har på denne måde inddraget flere og andre hensyn og har således udvidet området for, hvilke interesser der værnes af insolvensinstitutionen. Ikke alene den økonomiske interesse i »insolvensbehandlingsfordelingen« værnes således, men også samfundsmæssige interesser.

Den ovenfor beskrevne retsstilling vedrørende SKATs konkursbegæring kan formentlig forklares hermed. SKAT har – grundet skyldnerens mangel på aktiver – ikke nogen økonomisk interesse i traditionel, konkursretlig forstand. Der er dog utvivlsomt en bredere samfundsmæssig interesse i, at restanter ikke fortsætter med at forøge sin gæld til det offentlige, hvor der ingen udsigt er til, at der (på noget tidspunkt) vil ske betaling heraf. Tillader retspraksis, at også samfundsmæssige hensyn inddrages i den af konkurslovgivningen værnede gruppe af interesser, er der således som sådan ikke længere noget odiont ved, at der blev statueret retlig interesse i de citerede kendelser om SKATs konkursbegæring, og disse kan derfor efter min opfattelse forklares på denne vis.

1.6.3. Lønmodtagerkrav

Særlige overvejelser i forhold til spørgsmålet om retlig interesse aktualiseres endvidere, hvor det er en lønmodtager, der optræder som rekvirent. I tilfælde af arbejdsgivers konkurs har lønmodtagere således mulighed for opnå dækning for sine lønkrav hos Lønmodtagernes Garantifond (herefter »LG«). Selvom der ikke i en konkurs er dækning til KL § 95-krav, har lønmodtagerne således i kraft af denne ordning fortsat en interesse i arbejdsgiverens konkurs. Interessen er ikke i den realisering og fordeling, der sker i forbindelse med en bobehandling, men derimod i at få aktualiseret LGs hæftelse, jf. hertil lov om Lønmodtagernes Garantifond (herefter »LG-loven«) § 1, stk. 1, nr. 1. Interessen heri blev af landsretten i kendelsen refereret i FM 2010/27 V anset for at udgøre en tilstrækkelig individuel og væsentlig interesse i konkurs.

I medfør af LG-lovens § 1, stk. 1, nr. 3, aktualiseres LGs hæftelse også ved arbejdsgivervirksomhedens ophør, såfremt det godtgøres, at denne er ude af stand til at betale det pågældende lønmodtagerkrav. Opfyldes betingelserne i denne bestemmelse, er en konkurs i og for sig unødvendig.³⁶ Landsretten anfører da også i præmisserne, at det i sagen henstod som usikkert, hvorvidt skyldnervirksomheden var ophørt på en sådan måde, at lønmodtagerkravene havde krav på udbetaling allerede i medfør af LG-lovens § 1, stk. 1, nr. 3, hvorfor rekvirenten: *»I hvert fald under disse omstændigheder har [...] en retlig interesse i, at der afsiges konkursdekret.»* Trods denne formulering antages det, at en lønmodtager så godt som altid vil have den fornødne retlige interesse i den aktivløse arbejdsgivers konkurs trods en bestående mulighed for at udløse LGs hæftelse allerede i medfør af LG-lovens § 1, stk. 1, nr. 3.³⁷ Baggrunden herfor er efter min opfattelse, at også en form for sociale hensyn inddrages ved bedømmelsen af den af insolvensinstitutionen værnede gruppe af interesser. Der er således et socialt hensyn at tage, hvor en arbejdsgiver ikke er i stand til at betale løn til sine ansatte, idet disse herved fratages deres levebrød, hvis de ikke ad anden vej kan opnå betaling. Her er konkurs et effektivt redskab qua LG-lovens bestemmelse i § 1, stk. 1, nr. 1, hvorefter LG's hæftelse aktualiseres herved.

³⁶ Kommentaren, s. 336.

³⁷ Jf. således Konkursret, s. 43f., Kommentaren, s. 336 (med forbeholdet »vistnok«), Insolvensret – Konkurs, s. 205f. samt Konkurs, s. 81. Sidstnævnte med henvisning til kendelsen trykt i FM 2000.120/2 Ø. Se modsat U 1979B.117 (119).

1.7. Egenbegæringer

1.7.1. *Indledende*

Ikke alene skyldnerens kreditorer, men også skyldneren selv, skal opfylde kravet om retlig interesse, hvor denne har et ønske om (egen) konkurs. Skyldneren optræder her som rekvirent, og idet skyldneren selvsagt ingen dækning opnår ved konkursen, får betingelsen om retlig interesse et andet fokus end ved fordringshaverbegæringer. Skyldneren kan have en (legitim) interesse i at få foretaget en kontrolleret afvikling af virksomheden, og sikre sig, at der sker en lighedeling blandt kreditorerne. Endvidere kan indgivelse af konkursbegæring i visse tilfælde være medvirkende til, at ledelsen i en virksomhed ikke ifalder erstatningsansvar for fortsat drift (udover det såkaldte »håbløshedstidspunkt«),³⁸ og på denne måde have en vis diskulperende effekt.

Spørgsmålet om retlig interesse i relation til egenbegæringer påkalder sig dog særlig opmærksomhed, hvor skyldneren ingen aktiver ejer, og en traditionel bobehandling i form af realisering og fordeling af aktiver blandt kreditorerne derfor ikke lader sig gennemføre. Endvidere kan situationen være den, at skyldneren med konkursen vil kunne opnå en bedre retsstilling.³⁹ Spørgsmålet bliver da, om der i disse tilfælde er et rimeligt formål med konkursen, og således om skyldneren har den fornødne retlige interesse heri.

1.7.2. *Skyldnerens interesse i gældssanering på lempelige vilkår*

En skyldner kan have en interesse i at gå konkurs eller komme under rekonstruktionsbehandling, idet der i KL kap. 29 findes særlige regler for gældssanering, der opnås i forbindelse hermed. Både betingelserne for en sanering efter disse regler, samt indholdet af denne sanering, er således i vidt omfang lempeligere, end hvor gældssanering opnås uden sammenhæng med konkurs eller rekonstruktion.⁴⁰ Eksempelvis fastsættes afdragsperioden oftest til 3 i stedet for 5 år.⁴¹ Skifteretten har med kendelsen trykt i U 2011.1227 V slået fast, at interessen heri ikke udgør en retlig interesse i konkurs.⁴² Interessen er med andre ord ikke insolvensretligt anerkendelsesværdig, og en sådant begrundet egenbegæring vil derfor ikke blive taget til følge.⁴³

1.7.3. *Andelsboligforeningers ønske om konkurs*

Andelsboligforeningers egenbegæringer har inden for de seneste år givet anledning til særlige overvejelser i forhold til spørgsmålet om retlig interesse. Nødlidende andelsboligforeninger – uden andre aktiver end en overbehæftet ejendom – har i flere sager indgivet (egen)begæring om konkurs, medens den eller de eneste kreditorer har modsat sig, at dekret blev afsagt. Konkurs vil have den konsekvens, at foreningens ejendom bliver frasolgt, hvorved andelshaverne overgår til at have status som lejere, jf. andelsboligforeningslovens § 4, stk. 1. En sådan overgang vil typisk indebære en lavere månedlig boligudgift for andelshaverne. Andelsboligforeningen/andelshaverne kan på denne baggrund have et særligt incitament til at indgive konkursbegæring.⁴⁴ Omdrejningspunktet i disse sager har (bl.a.) været de pågældende andelsboligforeningers retlige interesse i konkursen.

³⁸ Jf. Konkurs, s. 83.

³⁹ Jf. Konkurs, s. 83.

⁴⁰ Jf. Insolvensprocesret, s. 164f.

⁴¹ Se hertil Konkurs, s. 83, 623 og 634.

⁴² Kendelsen blev stadfæstet af landsretten i henhold til de af skifteretten anførte grunde.

⁴³ Jf. Konkurs, s. 83. Det bemærkes, at skyldnerens aktiver i sagen alene bestod af en kontantbeholdning på 30.000 kr.

⁴⁴ Jf. U 2016B.25 (28).

Spørgsmålet har før været forelagt for domstolene,⁴⁵ men først med sagen om andelsboligforeningen »A/B Duegården« fik Højesteret anledning til at tage stilling til spørgsmålet, jf. kendelsen trykt i U 2016.2802 H.

A/B Duegården besluttede på en ekstraordinær generalforsamling at opløse foreningen, i hvilken forbindelse der blev udpeget to likvidatorer. Efter likvidatorernes vurdering kunne der ikke gennemføres en solvent likvidation, hvorfor de på foreningens vegne indgav konkursbegæring. Foreningens eneste aktuelle kreditorer – en bank og et realkreditselskab – modsatte sig imidlertid, at foreningen blev erklæret konkurs. Der henvises i denne forbindelse (bl.a.) til mangel på retlig interesse hos foreningen. Vedrørende spørgsmålet herom udtalte Højesterets flertal (4:3) bl.a., at:

»Det fremgår af [konkurs]begæringen, at likvidatorernes begrundelse for at indgive konkursbegæring, bl.a. var, at foreningens aktiver ikke kunne dække gælden, og at foreningen ikke havde kunnet opnå en løsning med kreditorerne.

Vi finder, at likvidatorerne under disse omstændigheder havde pligt til at indgive konkursbegæring.

På denne baggrund tiltræder vi, at der ikke er grundlag for at nægte konkurs med henvisning til, at Duegården ikke har retlig interesse i at blive erklæret konkurs.«⁴⁶

Præmisserne kan læses derhen, at såfremt en likvidator – formentlig i medfør af princippet i selskabslovens (herefter »SL«) § 233, stk. 2, hvorefter en likvidator skal indgive rekonstruktions- eller konkursbegæring, hvis han finder, at likvidationen ikke vil give fuld dækning til kreditorerne – har *pligt* til at indgive konkursbegæring, da træder kravet om retlig interesse i baggrunden, og konkursdekret kan afsiges, blot insolvensbetingelsen er opfyldt. Det ville imidlertid ikke stemme godt overens med princippet om, at en mellemmand ikke får bedre ret end sin hjemmelsmand, såfremt man på denne måde ved at »indskyde« en likvidator som mellemlid vil kunne omgå kravet om retlig interesse. Endvidere indebærer SL § 233, stk. 2, alene en pligt for likvidator til at indgive begæring om konkurs, men det fremgår ikke af bestemmelsen, at begæringen nødvendigvis skal tages til følge.⁴⁷ Præmisserne skal på denne baggrund efter min vurdering ikke opfattes således, at betingelsen om retlig interesse træder i baggrunden i tilfælde, hvor princippet i SL § 233, stk. 2 finder anvendelse.⁴⁸

Højesteret indleder med at foretage en beskrivelse af foreningens økonomiske situation, hvilket efter min opfattelse indikerer, at der formentlig i stedet er blevet lagt vægt på rimeligheden og sagligheden bag begrundelsen for at lade foreningen opløse. Højesteret indleder således med at beskrive, hvordan foreningens drift fra første dag havde været finansieret ved gældssætning, samt at der ikke var balance mellem foreningens indtægter og udgifter. Ydermere konstateredes det, at der ikke i foreningen var midler til at udbedre et betydeligt vedligeholdelseefterslæb, samt at foreningens gæld ville forblive stigende de næste mange år.

Efter min opfattelse må Højesterets præmisser på denne baggrund skulle forstås på den måde, at hvor foreningens begrundelse for beslutningen om opløsning kan karakteriseres som rimelig og saglig, er

⁴⁵ Jf. f.eks. kendelsen trykt i U 2012.2522 Ø om A/B Odinsvej, der betragtes som den første toneangivende dom på området, jf. hertil T:BB 2016.581. Med Højesterets kendelse trykt i U 2016.2802 kan afgørelsen om A/B Odinsvej imidlertid ikke længere anses for retningsgivende på området.

⁴⁶ U 2016.2802 (2829) H.

⁴⁷ Jf. også T:BB 2016.581. Her diskuteres det i øvrigt, hvorvidt princippet i SL § 233, stk. 2 i det hele taget kan overføres på en andelsboligforening under opløsning.

⁴⁸ Se i samme retning T:BB 2016.581.

der ikke grundlag for at nægte konkurs under henvisning til mangel på retlig interesse. Ligger en rimelig og saglig begrundelse med andre ord bag indgivelsen af konkursbegæring, er der den fornødne retlige interesse, og det ændrer øjensynligt ikke herved, at den eneste aktuelle kreditor modsætter sig konkursen, jf. også Østre Landsrets kendelse i sagen.⁴⁹ Det bemærkes, at Højesterets mindretal (på tre dommere) ligesom landsretten ikke fandt, at insolvensbetingelsen var opfyldt, og mindretallet omtalte (formentlig på denne baggrund) ikke spørgsmålet om retlig interesse.

Set i sammenhæng med det ovenfor anførte om, at retlig interesse må bedømmes ud fra, hvilke interesser der værnes af insolvensinstituttet, er kendelsen efter min opfattelse bemærkelsesværdig. Der er således ingen økonomisk interesse i konkursretlig forstand, idet foreningens eneste aktiv var en overbehæftet ejendom. Andelshavernes eventuelle interesse i konkurs som følge af reglen i andelsboligforeningslovens § 4, stk. 1, har intet konkursretligt islæt og synes derfor ikke at være en insolvensretligt anerkendelsesværdig interesse, der kan begrunde en retlig interesse. Højesteret omtaler da heller ikke dette forhold.⁵⁰

Højesteret har måske ud fra nogle mere samfundsmæssige hensyn fundet, at en andelsboligforening bør kunne opløse sig selv gennem konkurs, når de er i en tilstrækkeligt håbløs økonomisk situation, og yderligere gældsstiftelse synes uundgåelig – og dette uanset, om de eneste kreditorer måtte modsætte sig konkurs. Det forhold, at en sådan interesse skulle være værnet af konkursinstituttet, er imidlertid efter min opfattelse formentlig at strække insolvensinstituttets »beskyttelsesområde« en smule vidt. Afgørelsen viser ikke desto mindre, at domstolene er parate til at udvide området for, hvilke interesser der må betragtes som insolvensretligt anerkendelsesværdige, når der i den konkrete situation findes at være en saglig og rimelig begrundelse for ønsket om konkurs.

Inden for civilprocessen generelt er tanken bag kravet om retlig interesse, at domstolenes bistand fordrer, at den pågældende processuelle begæring forfølger et fornuftigt og rimeligt formål.⁵¹ Højesteret har med kendelsen muligvis haft denne mere generelle udlægning af princippet for øje ved bedømmelsen og dermed i mindre grad henset til, hvorledes begrebet retlig interesse traditionelt er blevet fortolket i insolvensretlig regi. Det kan forklare, at der i sagen blev statueret retlig interesse til trods for, at der ingen egentlig bobehandling ville kunne finde sted grundet manglen på (ubehæftede) aktiver hos skyldneren, og at der heller ikke synes at være andre insolvensretligt anerkendelsesværdige interesser i spil. Sidstnævnte selvfølgelig medmindre Højesteret har fundet de ovennævnte eventuelle samfundsmæssige hensyn værnet af insolvensinstituttet.

1.8. Sammenfatning

Retlig interesse kræver som konkursbetingelse i udgangspunktet, at rekvirenten kan påvise en økonomisk interesse i skyldnerens konkurs. Økonomisk interesse skal forstås som den interesse, der ligger i at få del i den realisering og fordeling af skyldnerens aktiver en konkursbehandling indebærer. Ejer skyldneren ingen aktiver, der kan tjene til en sådan fyldestgørelse af rekvirentens fordring, kan den fornødne økonomiske interesse foreligge, hvis det sandsynliggøres, at skyldneren har foretaget potentielt omstødelige dispositioner. Vurderingen er imidlertid, at trods en sådan sandsynliggørelse må det fortsat kræves, at rekvirenten har udsigt til dækning af dennes fordring (efter succesfuld omstødelse).

⁴⁹ Jf. utrykt kendelse fra Østre Landsret af 3. juli 2015 i sag nr. B-3470-14. Se endvidere T:BB 2016.581.

⁵⁰ A/B Duegården bestred i øvrigt det som udokumenteret, at konkursbegæringen skulle have været indgivet med de fordele, der måtte følge af denne bestemmelse, for øje.

⁵¹ Jf. Civilprocessen, s. 433f.

Er der ingen økonomisk interesse i ovenstående forstand, kan andre, ikke-økonomiske interesser udgøre den nødvendige retlige interesse. Betingelsen herfor at, interessen kan karakteriseres som (på anden vis) anerkendelsesværdig. Retspraksis ses ved bedømmelsen heraf at inddrage forskellige typer af hensyn, herunder sociale hensyn samt brede, samfundsmæssige hensyn. Højesteret fandt i kendelsen trykt i U 2016.2802 H A/B Duegårdens begrundelse for ønsket om konkurs saglig og rimelig, og statuerede på denne baggrund, at der forelå fornøden retlig interesse.

Sammenfattende foreligger retlig interesse herefter formentlig i alle tilfælde, hvor rekvirentens interesse i konkursen kan betragtes som rimelig, og at der er et i øvrigt rimeligt og sagligt (fornuftigt) formål med at indlede en konkursbehandling. Ved bedømmelsen af, hvorvidt dette er tilfældet, kan forskelligartede hensyn inddrages, herunder f.eks. sociale hensyn samt hensyn til brede, samfundsmæssige interesser.

1.9. Er betingelsen indholdsmæssigt den samme i rekonstruktion og konkurs?

Princippet om retlig interesse er i det forrige alene blevet behandlet i relation til konkurs. Retlig interesse er imidlertid også en betingelse for fremkaldelse af (indenretlig) rekonstruktion. I forarbejderne anføres det således, at: »[...] også fordringshavere bør have adgang til at indgive begæring om rekonstruktionsbehandling, når de har retlig interesse i rekonstruktion, og begæringen således kan antages at forfølge et fornuftigt og rimeligt formål.«⁵² Endvidere kan det til støtte herfor anføres, at der i KL § 11, stk. 1, 2. pkt., er henvist til KL § 20, og at sidstnævnte bestemmelse antages at være et udslag af kravet om individuel, væsentlig (retlig) interesse.⁵³

Sigtet/formålet med de to former for insolvensbehandling er imidlertid ikke det samme, jf. herom nedenfor. Spørgsmålet er derfor, om betingelsen om retlig interesse generelt kan antages at have samme indhold i relation til rekonstruktion som i konkurs, eller om dette blot er udgangspunktet. Først skal problemstillingen dog præciseres. Nærværende analyse og vurdering vil således begrænse sig til spørgsmålet i relation til egenbegæring. For så vidt angår fordringshaverbegæring skal det blot her bemærkes, at en rekonstruktionsbehandling i en lang række tilfælde bliver afløst af konkurs. Dette er f.eks. tilfældet, såfremt rekonstruktionsbestræbelserne mislykkes, jf. hertil KL § 15, stk. 1, eller hvis rekonstruktionen ophører ved stadfæstelsen af et rekonstruktionsforslag, der alene indeholder bestemmelse om virksomhedsoverdragelse, jf. KL § 15, stk. 3 modsætningsvis. Meget taler på denne baggrund for, at fordringshaverbegæring skal opfylde samme krav om retlig interesse, uanset om der er tale om en begæring om rekonstruktion eller konkurs.⁵⁴

For skyldneren stiller situationen sig imidlertid anderledes. Stadfæstes en tvangsakkord for skyldneren, frigøres denne for den del af gælden, der ikke overtages ved akkorden, jf. KL § 14, stk. 2. I konkurs beholder konkurskreditorerne derimod deres ret mod skyldneren for den del af fordringen, der ikke dækkes gennem udlodningen, jf. KL § 156. Endvidere kan det mere generelt anføres, at de to former for insolvensbehandling ikke har samme formål. Konkursystemet er indrettet med henblik på afvikling af skyldnervirksomheden og en heraf følgende bedst mulig dækning til kreditorerne, medens rekonstruktionsinstituttet er indrettet med videreførelse af skyldnervirksomheden for øje.⁵⁵

⁵² L199, s. 30. Se også Bet. 1512, s. 70 samt Festskrift, s. 439, hvor det dog anføres, at hverken betænkning eller lovforslag omtaler spørgsmålet om, hvorvidt der gælder et krav om individuel, væsentlig (retlig) interesse i rekonstruktion. Dette kan ikke tiltrædes.

⁵³ Jf. f.eks. Insolvensprocesret, s. 164 smh. s. 170 samt Konkurs, s. 77.

⁵⁴ Jf. i samme retning Festskrift, s. 439ff.

⁵⁵ Jf. hertil Bet. 1512, s. 57 i forbindelse med omtalen af ulemperne ved at indføre en såkaldt enstrengt model.

Henset til disse for skyldneren basale forskelle på de to insolvensformer synes det umiddelbart vanskeligt for skifteretten at undlade at indlede rekonstruktionsbehandling under henvisning til skyldnerens mangel på væsentlig og individuel interesse i rekonstruktionen. I udgangspunktet vil en skyldner således have en anerkendelsesværdig interesse i et (reelt) forsøg på at få dennes virksomhed på ret køl igen ved f.eks. at få vedtaget en tvangsakkord og dermed blive frigjort for den resterende gæld.

Situationen kan imidlertid være den, at én kreditor på egen hånd vil kunne afgøre alle afstemninger under rekonstruktionen qua en stor nok fordring og dermed stemmeret. Meddeler en sådan kreditor skifteretten, at denne vil nedstemme ethvert stillet forslag til f.eks. rekonstruktionsplan, vil det stå klart for skifteretten, at denne allerede tidligt i forløbet må lade rekonstruktionsbehandlingen overgå til konkurs, jf. KL § 11 e, stk. 3. Det kan i en sådan situation diskuteres, om et forsøg på rekonstruktion ikke vil forekomme formålsløst, smh. KL § 15, stk. 1, nr. 4, hvorefter skifteretten skal bringe rekonstruktionsbehandlingen til ophør, hvis denne er udsigtsløs. Det er således diskutabelt, om der i en sådan situation vil være et rimeligt formål med at indlede en rekonstruktionsbehandling.

Det er på baggrund af disse forhold min vurdering, at betingelsen om retlig interesse i relation til egenbegæring formentlig ikke har samme indhold i rekonstruktion som i konkurs, hvilket skyldes de vidt forskellige formål med de to insolvensbehandlingsformer. En egenbegæring om rekonstruktion vil således – og i udgangspunktet uden nærmere undersøgelse – være at tage til følge, medmindre skifteretten allerede på dette tidlige tidspunkt kan konstatere, at en rekonstruktionsbehandling vil være udsigtsløs, f.eks. qua en meddelelse fra en negativt indstillet (stor nok) kreditor. I sidstnævnte tilfælde vil der således intet rimeligt formål være med at indlede en rekonstruktionsbehandling, og derfor ingen retlig interesse hos skyldneren heri. Spørgsmålet ses ikke at være prøvet af domstolene – i hvert fald ikke i trykt retspraksis.⁵⁶

Konkurslovens stemmeregler

1.10. Indledende

Forinden behandlingen af selve stemmereglerne skal der indledningsvis knyttes nogle bemærkninger til, hvornår og i hvilke sammenhænge anvendelsen af disse aktualiseres.

For så vidt angår rekonstruktionsforløb skal der tidligt under et sådant afholdes en afstemning om rekonstruktørens plan for forløbet (rekonstruktionsplanen). Så snart rammerne for rekonstruktionsarbejdet er klar til effektivering, afholdes en afstemning om rekonstruktørens forslag til, hvorledes rekonstruktionen skal gennemføres (rekonstruktionsforslaget). Såfremt det måtte blive aktuelt, afholdes også afstemning om f.eks. eventuelt ledelsesovertag (KL § 12 a) eller om forlængelse af fristen for afholdelse af mødet om rekonstruktionsforslaget (KL § 13 a). I alle tilfælde afgøres spørgsmålet om stemmeret af KL § 13 d.⁵⁷

Konkurskreditorerne udøver primært deres kompetence gennem skiftesamlingen, der i vidt omfang svarer til generalforsamlingen i et aktieselskab.⁵⁸ Herudover kan der nedsættes et kreditorudvalg, jf. KL § 115, der dog alene har en rådgivende funktion i forhold til kurator. Det skal dog bemærkes, at

⁵⁶ Jf. også Festskrift, s. 441.

⁵⁷ Det nærmere anvendelsesområde for de forskellige »regelsæt« i KL § 13 d vil blive diskuteret nærmere nedenfor i afsnit 3.2.1.

⁵⁸ Jf. Bet. 606, s. 211 og Konkurs, s. 117.

et medlem af kreditorudvalget kan kræve, at skifteretten indkalder til skiftesamling, jf. KL § 118, stk. 1, 2. pkt., hvorved kreditorudvalget får en form for indirekte/formel indflydelse.⁵⁹

Foruden sådanne eventuelle »ekstraordinære« indkaldelser skal der alene indkaldes til skiftesamling i de tilfælde, der er nævnt i KL §§ 108, stk. 2 (hvis dette vel at mærke begæres af kurator eller en fordringshaver), 114, stk. 1 og 2, 143 samt 150, stk. 1. Afstemninger i regi af skiftesamlingen finder således primært sted i forbindelse med valg af kurator og i forbindelse med boets slutning. Herudover er udgangspunktet, at øvrige beslutninger overlades til kurator.⁶⁰ I hvilket omfang kreditorerne har stemmeret i forbindelse med en skiftesamling, afgøres på baggrund af reglerne i KL §§ 120-122.

1.11. Stemmereglene

1.11.1. Introduktion og anvendelsesområde

Reglerne om, i hvilket omfang stemmeret kan udøves på en fordring (efter beløb), er overordnet set indeholdt i KL § 13 d, stk. 2 og 4, for så vidt angår rekonstruktion, og KL §§ 120-122 for så vidt angår konkurs.

KL § 13 d, stk. 2, 2. pkt. indeholder en henvisning til (visse af) stemmereglene i konkurs, nærmere bestemt KL §§ 120, 121 og 123, stk. 3. Afstemninger i rekonstruktion, hvor der ikke på afstemningstidspunktet er fremsat rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord (jf. nærmere herom nedenfor), behandles således i vidt omfang efter samme regler som de, der finder anvendelse i konkurs. KL § 13 d, stk. 2, henviser dog ikke til KL § 122 om bestridte krav og ej heller til KL § 123, stk. 1 og 2. Begrundelsen for førstnævnte er, at der i KL § 13 d, stk. 2, 3. og 4. pkt., er indeholdt en særlig ordning for så vidt angår bestridte krav stemmeret i rekonstruktion. Den manglende henvisning til KL § 123, stk. 1 og 2, skyldes dernæst, at der ikke under en rekonstruktion skal ske afstemninger efter fordringernes antal.⁶¹

KL § 13 d, stk. 4, finder anvendelse på afstemninger om rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord (eventuelt i kombination med en virksomhedsoverdragelse) og kan for så vidt siges at være en særregel for afstemninger med et sådant afstemningstema.⁶² KL § 13 d, stk. 4, vil på denne baggrund blive behandlet særskilt, medens KL § 13 d, stk. 2, samt § 120-122 vil blive behandlet samlet.

I rekonstruktion er KL § 13 d også gjort anvendelig for afstemninger om andet end selve rekonstruktionsforslaget, jf. f.eks. KL §§ 11, e, stk. 2, 3. pkt., (afstemning om rekonstruktionsplan), 12 k, stk. 1, 3. pkt., (afstemning om ledelsesovertag) og 13 a, stk. 1, nr. 2, (afstemning om forlængelse af frist for afholdelse af møde om rekonstruktionsforslag). Hvor der i visse af disse bestemmelser blot er henvist til KL § 13 d, og ikke et bestemt stk., giver det anledning til at overveje, om det da er de i bestemmelsens stk. 2 (hvorfra der i vidt omfang henvises til reglerne i konkurs) eller de i stk. 4 indeholdte stemmereglere, der skal finde anvendelse.

⁵⁹ Ibid., s. 125.

⁶⁰ Ibid., s. 124f.

⁶¹ Jf. Bet. 1512, s. 387.

⁶² Jf. L199, s. 124f.

Herom anføres der i lovforslaget⁶³ indledningsvis, at KL § 13 d, stk. 4, også finder anvendelse på andre afstemninger, hvis der på afstemningstidspunktet er fremsat et rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord. Er der derimod ikke på afstemningstidspunktet fremsat forslag herom, er det ikke stk. 4, men derimod det i stk. 2 indeholdte regelsæt, der finder anvendelse. Det anføres videre, at KL § 13 d, stk. 4, heller ikke finder anvendelse, såfremt der er fremsat eller vedtaget en rekonstruktionsplan, der lægger op til, at rekonstruktionen skal effektueres med (bl.a.) en tvangsakkord.

Opsummerende finder KL § 13 d, stk. 4, således ifølge forarbejderne alene anvendelse, hvis der på afstemningstidspunktet er fremsat et rekonstruktionsforslag, der indeholder bestemmelse om tvangsakkord. I alle andre tilfælde vil det derimod være KL § 13 d, stk. 2, jf. KL §§ 120-121 samt 123, stk. 3, der regulerer stemmeretten.

Kritik overfor denne udlægning af bestemmelsens anvendelsesområde i forbindelse med afstemninger om andet end et rekonstruktionsforslag fremføres af *Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen m.fl.* Det gøres således gældende, at KL § 13 d, stk. 4, med lige så stor ret kan siges at være den teoretiske hovedregel, og at det således er stemmereglerne heri, der skal finde anvendelse, når der i andre bestemmelser henvises til KL § 13 d »rent«. Det anføres i denne sammenhæng, at KL § 13 d, stk. 4, finder anvendelse, blot en del af det fremlagte rekonstruktionsforslag går ud på tvangsakkord. Således finder bestemmelsen også anvendelse, hvor rekonstruktionen foreslås gennemført ved en kombination af tvangsakkord og virksomhedsoverdragelse.⁶⁴

Efter min opfattelse kan man formentlig endvidere argumentere ud fra en modsætningslutning, idet KL § 11 e, stk. 2, 3. pkt., vedrørende afstemning om rekonstruktionsplan specifikt henviser til KL § 13 d, stk. 2-3, og altså ikke blot KL § 13 d.⁶⁵ Hvor der således i andre bestemmelser blot henvises til KL § 13 d »rent«, kunne man overveje, om der da ikke bør ske en konkret bedømmelse af, hvilket af de to stemmeregelsæt der giver mest mening i forhold til, hvad f.eks. rekonstruktionsplanen lægger op til. *Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen m.fl.* finder, at sidstnævnte metode bør anvendes, når det skal afgøres, hvorvidt KL § 13 d, stk. 2 eller 4, skal finde anvendelse i forbindelse med afstemninger om andet end rekonstruktionsplan og –forslag, og der ikke på afstemningstidspunktet er fremsat et rekonstruktionsforslag.⁶⁶

I kendelsen trykt i U 2018.164 Ø nægtede skifteretten stemmeret i relation til nogle medarbejderforpligtelser, der ville blive overtaget i forbindelse med en virksomhedsoverdragelse, under henvisning til en analogi af KL § 13 d, stk. 4. Afstemningstemaet var en rekonstruktionsplan, og landsretten ændrede skifterettens kendelse, hvorefter stemmeretten i stedet skulle afgøres efter KL § 13 d, stk. 2 og 3, jf. således § 11 e, stk. 2, 3. pkt. KL § 11 e, stk. 2, 3. pkt. er særlig i den forstand, at den specifikt henviser til KL § 13 d, stk. 2 og 3. Kendelsen siger derfor ikke noget om, hvorvidt det er KL § 13 d, stk. 2 eller 4, der skal anvendes, når der som i f.eks. KL § 13 a, stk. 1, nr. 2, henvises til KL § 13 d »rent«.

⁶³ Ibid., s. 125.

⁶⁴ Rekonstruktion, s. 470f.

⁶⁵ Se (formentlig) i samme retning Rekonstruktion, s. 470f.

⁶⁶ Ibid. Se modsat Insolvensret – Rekonstruktion, s. 370.

1.11.2. Stemmeret efter fordringernes beløb ctr. antal

Der stemmes som udgangspunkt efter fordringernes beløb, jf. KL § 13 d, stk. 2, 1. pkt., hhv. KL § 119, stk. 1.⁶⁷ Dette er et udtryk for, at stemmeretten skal afspejle fordringshavernes interesse i boet, jf. *Bet. 606*, hvori det i relation til spørgsmålet om, hvorvidt der i forhold til quorum-krav bør tages hensyn til fordringerne efter både antal og beløb anføres, at:

*»Den enkelte kreditors interesse i boet kan som regel siges at stå i forhold til størrelsen af hans fordring.«*⁶⁸

En sådan kombination, hvorefter der henses til både antal og beløb, fandtes at indebære en risiko for urimelige resultater.⁶⁹ I forlængelse heraf kan det anføres, at det afhænger af tilfældige omstændigheder, hvorvidt et antal fordringer tilhører én fordringshaver eller en sammenslutning af flere fordringshavere.⁷⁰ I bemærkningerne til den rekonstruktionsretlige stemmeregel i KL § 13 d, anføres det om spørgsmålet, at: *»[...] der alene tages hensyn til fordringernes størrelse og dermed fordringshavernes økonomiske interesse i rekonstruktionen«*.⁷¹

1.11.3. En hovedregel og en supplerende regel om stemmeret – KL § 120 samt KL § 13 d, stk. 2, 2. pkt., jf. KL § 120

1.11.3.1. En hovedregel – KL § 120, stk. 1

Bestemmelsen i KL § 120, stk. 1, indeholder hovedreglen om kreditorernes stemmeret⁷² og har følgende ordlyd:

»En fordring eller en del af en fordring, som uanset afstemningens udfald efter skifterettens skøn vil opnå fuld eller ingen dækning, giver ikke stemmeret.«

Afgørende for, om der er stemmeret på en fordring er således, hvorvidt denne skønnes at opnå fuld eller ingen dækning uanset resultatet af afstemningen. KL § 120, stk. 1 knytter sig herved til konkursordenen, jf. KL kap. 10, og de heri angivne konkursklasser.⁷³ Har eksempelvis alene de simple kreditorer i boet, jf. KL § 97, udsigt til dividende, vil der ingen stemmeret tilkomme hverken foranstillede eller efterstillede kreditorer, idet disse, uanset afstemningens udfald, har udsigt til fuld hhv. ingen dækning. Stemmeret vil da alene tilkomme de simple kreditorer.⁷⁴ På tilsvarende vis tilkommer der ikke, hvis der i et bo alene er midler til at delvis dækning af de privilegerede krav, jf. KL §§ 94-96, stemmeret til de simple kreditorer (og ej heller fordringshavere med efterstillede krav efter KL § 98), idet disse ingen udsigt har til dækning af deres fordring.⁷⁵ Endelig kan nævnes, at pantsatte fordringer ikke giver stemmeret, hvis de må forventes at opnå fuld dækning, jf. KL § 120, stk. 1.⁷⁶

⁶⁷ Som redegjort for i afsnit 1.2 vil de tilfælde, hvor der stemmes efter antal, ikke blive behandlet nærmere i denne afhandling.

⁶⁸ *Bet. 606*, s. 212

⁶⁹ Jf. *Bet. 606*, s. 203 samt *Konkurs*, s. 127.

⁷⁰ Jf. *Bet. 606*, s. 213.

⁷¹ L199, s. 123.

⁷² Jf. *Konkurs* s. 128.

⁷³ Jf. *Konkurs*, s. 128 samt *Insolvensprocesret*, s. 219.

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ Se *Bet. 606*, s. 213f. med et tilsvarende eksempel.

⁷⁶ Jf. også *Insolvensret – Konkurs*, s. 821 samt *Insolvensprocesret*, s. 222. For så vidt angår marginalpanthaverens stemmeret, se afsnit 3.2.3.2.

Fordeler en fordring sig på flere trin, tillader KL § 120, stk. 1, at der kan ske en opdeling, hvorefter der kan stemmes på den del af kravet, der ikke har udsigt til fuld dækning, jf. ordlyden: »[...] eller en del af en fordring«. Er der i et bo eksempelvis udsigt til fuld dækning af KL § 96-krav om de såkaldte leverandøravgifter, og fordeler en leverandørs krav sig på KL §§ 96 og 97, vil den pågældende leverandør kunne stemme på den del af kravet, der har KL § 97-status, hvis disse krav er de dividendetagende i boet.⁷⁷ Omvendt kan man forestille sig, at en fordring fordeler sig på KL §§ 95 og 97. Hvis der i boet alene er udsigt til delvis dækning af KL § 95-krav, vil der kun kunne udøves stemmeret på denne del af kravet, idet der ingen udsigt er til dækning af KL § 97-delen.

1.11.3.2. En supplerende regel – KL § 120, stk. 2

KL § 120, stk. 2 omhandler marginalpanthaveres stemmeret,⁷⁸ og har følgende ordlyd:

»En fordringshaver har kun stemmeret for den del af fordringen, som efter skifterettens skøn ikke dækkes af pant eller anden sikkerhed.«

Isoleret set giver denne ordlyd anledning til at overveje, om den pågældende sikkerhedshaver i givet fald altid har stemmeret for den del af fordringen, der ikke skønnes dækket af sikkerheden. Det er imidlertid i retspraksis blevet slået fast, at bestemmelsen i KL § 120, stk. 2, er en til KL § 120, stk. 1, supplerende regel, hvorefter den del af fordringen, der ikke dækkes af pant eller anden sikkerhed, skal behandles efter hovedreglen i KL § 120, stk. 1, jf. hertil f.eks. afgørelsen refereret i FM 1-2007-1342901 V⁷⁹ vedrørende bl.a. en banks stemmeret i forbindelse med en eventuel afholdelse af et kuratorvalg. Banken havde hos revisitus et tilgodehavende på ca. 3,8 mio. kr., og en del af dette krav var sikret ved pant. For denne del af kravet var der derfor ikke stemmeret, jf. KL § 120, stk. 2. På det møde, hvor konkursdekretet blev afsagt, lagde skifteretten til grund, at der ikke kunne forventes (delvis) dækning til andre end panthavere. Skifteretten fandt på denne baggrund, at (bl.a.) banken ikke ville have stemmeret i forbindelse med et eventuelt kuratorvalg, jf. KL § 120, stk. 1. Der var således ikke udsigt til blot delvis dækning af den ikke-pantesikrede del af kravet, hvorfor der i medfør af hovedreglen i KL § 120, stk. 1 heller ikke kunne udøves stemmeret herpå.⁸⁰ Landsretten tiltrådte dette resultat i henhold til grundene.

1.11.3.2.1. KL § 120, stk. 2 og "anden sikkerhed"

KL § 120, stk. 2 ligestiller andre former for sikkerhed med pant. Eksempelvis vil et ejendomsforbehold, en tilbageholdsret eller en ret til modregning derfor også være omfattet af bestemmelsen.⁸¹

Den ordning, der er etableret med LG, hvorefter lønmodtagere kan anmelde deres krav hertil og senere forvente udbetaling, giver anledning til at overveje, om ordningen har en for lønmodtagerne så kautions-/garantilignende karakter, at deres fordring kan siges at være dækket af »anden sikkerhed« i KL § 120, stk. 2,'s forstand, såfremt de har anmeldt deres krav over for garantifonden. Ordningen indebærer således for de lønmodtagere, der har anmeldt deres krav til fonden, en høj grad af sikkerhed for, at de vil blive fyldestgjort for deres krav via udbetaling fra fonden. Dette spørgsmål blev imidlertid besvaret benægtende af landsretten i kendelsen trykt i U 1982.898 V.⁸² I forbindelse med et

⁷⁷ Jf. også Konkurs s. 128.

⁷⁸ Jf. Insolvensret – Konkurs, s. 842.

⁷⁹ Se også Konkurs, s. 129.

⁸⁰ Se også Insolvensret – Konkurs, s. 820. De potentielle uhensigtsmæssige konsekvenser af denne fortolkning af bestemmelsen vil blive belyst nærmere nedenfor i afsnit 4.4.2.

⁸¹ Jf. hertil Bet. 606, s. 214

⁸² Jf. også Konkurs, s. 130.

kuratorvalg fandt landsretten således ikke, at den kautionlignende ordning, der er etableret for lønkrav, indebærer, at disse må anses for at være dækket af »pant eller anden sikkerhed«, uanset om kravene er anmeldt over for LG.

1.11.3.2.2. KL § 120, stk. 2 og tredjemandssikkerhed

KL § 120, stk. 2, er traditionelt blevet fortolket således, at »pant eller anden sikkerhed« alene refererer sig til sådan sikkerhed i *skyldnerens* aktiver/ejendom.⁸³ Tredjemandspant eller –sikkerhed falder dermed efter denne antagelse ikke ind under KL § 120, stk. 2, 's anvendelsesområde, og reducerer således ikke stemmeretten. Til støtte herfor kan man anføre, at såfremt der er tale om sikkerhed i tredjemands ejendom, bliver det i stedet et spørgsmål om, hvem der er »nærmest berettiget«, jf. KL § 121, 2. pkt., idet en tredjemandspantsætter typisk vil have et efterfølgende regreskrav mod skyldneren.⁸⁴

En nyligt afsagt højesteretskendelse, trykt i U 2017.89 H, giver imidlertid anledning til at overveje, om Højesteret herved har udfordret denne fortolkning af bestemmelsen.

U 2017.89 H: Skyldneren, der var under rekonstruktionsbehandling (herefter »B«), havde deltaget som kommanditist i en række kommanditselskaber. For en række gældsforhold havde disse selskaber givet pant i fast ejendom og for visse af de samme gældsforhold havde B kautioneret. For kreditorerne i henhold til disse gældsforhold var situationen således den, at kommanditselskaberne var hovedskyldner for B's kautioner og samtidig tredjemandspantsætter over for selvsamme kreditorer, idet kreditorernes (betingede) fordringer mod B i medfør af kautionen var sikret ved pant i fast ejendom tilhørende kommanditselskaberne (hovedskyldner i henhold til kautionen).

Et rekonstruktionsforslag for B indeholdende bestemmelse om tvangsakkord blev stadfæstet, idet der ikke på skifteretsmødet var et flertal, der stemte imod, jf. hertil KL § 13 d, stk. 1. Stadfæstelsen blev kæret, og det blev i den forbindelse gjort gældende, at der ved afstemninger efter KL § 13 d, stk. 4, alene skal tages hensyn til gæld, der rent faktisk vil blive berørt af akkorden, og at principperne i KL §§ 120 og 121 skal finde anvendelse ved afgørelsen af, om dette er tilfældet eller ej. Der argumenteredes i denne forbindelse med, at kreditorernes indflydelse skal være forbundet med deres faktiske reelle interesse, og at kreditorer, der har sikkerhed i tredjemands ejendom, og som dermed reelt er fuldt sikrede, »de facto« ikke bliver påvirket af det rekonstruktionsforslag, de i givet fald vil kunne stemme for.

Højesteret fandt, at såfremt en fordring er sikret ved pant på en sådan måde, at fordringen dækkes af pantet og ophører ved kreditors fyldestgørelse i pantet, uden at pantsætter derefter indtræder som kreditor ifølge fordringen, berøres fordringen ikke af en konkurs, og denne giver dermed ikke stemmeret, jf. principperne i KL §§ 120 og 121.

Som det fremgår, vedrørte sagen et tilfælde, hvor den sikkerhedsstillende tredjemand (kommanditselskaberne) ved indfrielsen ikke ville få et regreskrav mod skyldneren. Havde dette været tilfældet, ville spørgsmålet i stedet skulle afgøres efter KL § 121, 2. pkt.⁸⁵

I sagen fandt Højesteret, at i de tilfælde, hvor der ved indfrielsen via tredjemandspantet ikke vil opstå et regreskrav, reducerer tredjemandssikkerhed på tilsvarende vis som pant eller anden sikkerhed i skyldnerens ejendom stemmeretten, hvilket blev statueret under henvisning til *princippet i* (bl.a.) KL § 120. Om end afgørelsen vedrører (tredjemands)pant, må det antages, at også anden form for sikkerhed end pant – så længe der ikke er efterfølgende regres – vil blive behandlet på samme måde som sket i afgørelsen. Som nævnt vedrører KL § 120, stk. 2, således også »anden sikkerhed« end pant.⁸⁶

⁸³ Jf. f.eks. Konkurs, s. 130 med yderligere henvisninger samt U 2017B.260 (262).

⁸⁴ Kommentaren, s. 811 henviser således til »princippet i« § 121.

⁸⁵ Jf. Kommentaren, s. 811 samt U 2017B.260 (264). KL § 121 vil blive behandlet i afsnit 3.2.4.

⁸⁶ Jf. U 2017B.260 (263).

Afgørelsen vedrører en afstemning om et rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord, men nævnte retsstilling må antages også at gælde i konkurs, idet KL § 120 er indeholdt i KL's afsnit herom. Tilsvarende må gælde for afstemninger efter KL § 13 d, stk. 2, da der heri direkte henvises til KL § 120 (og § 121).⁸⁷

På baggrund af kendelsen kan det ikke længere uforbeholdent konkluderes, at KL § 120, stk. 2, udelukkende vedrører pant eller anden sikkerhed i skyldnerens ejendom. Så længe der ikke er efterfølgende regres, reducerer tredjemandssikkerhed således på tilsvarende vis stemmeretten.

Som det fremgår af KL § 120, stk. 2,'s ordlyd, hviler spørgsmålet om, hvor stor en del af fordringen, der ikke dækkes af pant eller anden sikkerhed, på skifterettens skøn. I praksis kan denne skønsvurderelse være yderst vanskelig.⁸⁸ Der må dog kunne opstilles en formodningsregel, hvorefter den pågældende fordring må formodes at have været fuldt sikret ved etableringen af aftaleforholdet. Følgen heraf er, at den sikkerhedshavende kreditor som udgangspunkt ikke vil have stemmeret, medmindre der sker en sandsynliggørelse af, at sikkerheden efter aftaleforholdets etablering er faldet i værdi, eller at kreditor simpelthen er gået ind i engagementet med alene delvis sikkerhed. Der må til en sådan sandsynliggørelse kræves, at konkrete omstændigheder påvises.⁸⁹

1.11.3.3. KL § 120's fokus på den økonomiske interesse

Generelt kan det om KL § 120 siges, at denne bestemmelse søger at begrænse stemmeretten, hvorefter alene de fordringshavere, der findes at have en reel interesse i afstemningen, bør have stemmeret. Således bygger KL § 120, stk. 1 videre på 1872-lovens § 63,⁹⁰ i medfør af hvilken:

»De Kreditorer, som ikke have nogen Interesse i de Spørgsmaal, der foreligge til Afgjørelse, saasom fordi de ville faa fuld Dækning, hvorledes Spørgsmaalet end afgjøres, eller fordi de ikke kunne vente at faa nogen Dækning, hvorledes det end afgøres, have ingen Stemmeret.«⁹¹

I forarbejderne anføres det, at andre end de i denne bestemmelse nævnte eksempler på manglende interesse vanskeligt kan forekomme.⁹² Der fokuseres på dækningen i boet, og det er dermed den gennemsnitlige økonomiske interesse, der er afgørende. Den fordringshaver, der uanset afstemningens udfald har udsigt til fuld eller ingen dækning, antages ingen økonomisk interesse at have heri, og bør derfor ikke have stemmeret.⁹³ Samme gælder panthavere i det omfang, pantet dækker.⁹⁴

1.11.4. Betingende fordringer og flere rettighedshavere – KL § 121 samt KL § 13 d, stk. 2, 2. pkt., jf. KL § 121

1.11.4.1. Indledende

Behandlingen af KL § 121 kan med fordel deles op i to underafsnit, idet bestemmelsens første punktum vedrører spørgsmålet om stemmeretten på betingede fordringer, medens andet punktum omhandler de tilfælde, hvor der er flere rettighedshavere i henhold til samme fordring. Det skal dog hertil

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ Jf. Insolvensprocesret, s. 221f.

⁸⁹ Ibid., s. 221f.

⁹⁰ Jf. Konkurs, s. 126 og 128, samt Kommentaren, s. 810

⁹¹ Se også Konkurs, s. 126.

⁹² Bet. 606, s. 213.

⁹³ Jf. Konkurs, s. 126ff. og Kommentaren, s. 810f.

⁹⁴ Jf. i øvrigt nærmere herom nedenfor i afsnit 4.2.

bemærkes, at andet punktum også kan vedrøre betingede fordringer. Eksempelvis har en fordring sikret ved kaution således to rettighedshavere – kreditor og den pågældende kautionist – hvor sidstnævntes ret består af et betinget (regres)krav mod hovedmanden/skyldner.⁹⁵

1.11.4.2. Stemmeret på betingede fordringer – KL § 121, 1. pkt.

Efter KL § 121, 1 pkt. kan stemmeret udøves på en betinget fordring, selv om betingelsen endnu ikke er opfyldt. Hvad der nærmere ligger i, at fordring er betinget, forklares i forarbejderne således:

»En fordring er betinget, når den er gjort afhængig af en uvis – eller som uvis betragtet – begivenhed. Er det sikkert, at begivenheden vil indtræde, men blot usikkert hvornår – f.eks. en persons død – er fordringen ikke betinget, men alene uforfalden.«⁹⁶

I tråd med denne retsstilling om stemmeret til betingede fordringer er bestemmelsen i KL § 147, stk. 2, 2. led, hvorefter der i forbindelse med udarbejdelse af boopgørelse skal afsættes dividende til også betingede krav.⁹⁷ Forarbejderne hertil anfører imidlertid, at en betingelses indtræden kan være så fjern, at fordringen reelt er uden formueværdi, hvorved det kan diskuteres, om der i så fald overhovedet består en fordringsret mod boet.⁹⁸ I givet fald vil der ikke skulle afsættes dividende efter KL § 147, stk. 2, 2. led. Det må antages, at samme begrænsning gælder i relation til stemmeretten på betingede fordringer. Den i definitionen nævnte uvished omkring betingelsen kan således være så fjern og uvis, at fordringen ingen værdi har, og i så fald kan der ikke udøves stemmeret på denne »fordring«.⁹⁹

1.11.4.2.1. Interesseafvejningen

Når den betingelse, der knytter sig til en fordring, endnu ikke er opfyldt på afstemningstidspunktet, kan man diskutere, om denne fordringshaver ikke burde stå tilbage for de kreditorer, der har ubetingede fordringer, således at alene de kreditorer, der har aktuelle krav, tildeles stemmeret. Man kunne således indvende, at den kreditor, der alene har en betinget fordring, ikke har samme interesse i afstemningen som de øvrige fordringshavere. Et sådant ræsonnement ses da også gjort i forarbejderne, hvor følgende er anført om spørgsmålet:

»Naar det først erkjendes, at det ikke gaar an helt at udelukke betingede Fordringer fra Delta-gelse i Stemmeafgivningen, synes man derfor konsekvent at maatte komme til at give saadanne Fordringer fuld Stemmeret. Vel kan dette føre til, at Fordringer der, ingenlunde give lige Interesse i Boets Behandling, desuagtet faa lige Stemmeret. Men den Grundsætning, at en For-drings indflydelse på Stemmeafgivningen nøiagtig skal afveies efter Fordringshavernes virkelige Interesse i den foreliggende Sags afgjørelse, lader sig i det hele ikke gennemføre i fuld Konsekvens.«¹⁰⁰

I forbindelse med, at valget faldt på, at der skulle tilkomme også betingede fordringer stemmeret, har man således været opmærksom på, at der herved potentielt tilkommer visse fordringshavere samme indflydelse i bobehandlingen som andre, der da i hvert fald må siges at have en mere »aktuel« inte-

⁹⁵ Se Kommentaren, s. 812.

⁹⁶ Bet. 606, s. 113.

⁹⁷ Jf. Insolvensret – Konkurs, s. 845.

⁹⁸ Bet. 606, s. 229.

⁹⁹ Jf. i det hele Kommentaren, s. 812 samt Konkurs, s. 131.

¹⁰⁰ R.T. 1871-72, tillæg A, sp. 1866.

resse heri. Nævnte retsstilling er dog valgt ud fra den erkendelse, at når det ikke går an helt at udelukke stemmeret på betingede fordringer, må der konsekvent gives sådanne stemmeret, og i den forbindelse må det accepteres, at der til en vis grad gives afkald på det grundlæggende synspunkt, at der ved tildeling af stemmeret skal ske en nøjagtig afvejning over for den pågældende kreditors »virkelige interesse« i afstemningen.

Erkendelsen af, at den kreditor, hvis krav alene består af en betinget fordring, som regel vil have en fjernere interesse end den kreditor, hvis fordring er aktuel, førte også til overvejelser om, hvorvidt skifteretten ved tildeling af stemmeretten skulle foretage en individuel vurdering af den pågældende kreditors reelle interesse i afstemningen. En sådan ordning fandtes dog for vilkårlig.¹⁰¹

Overvejelserne bag reglen i KL § 121, 1. pkt., har således på tilsvarende vis som de, der ligger bag bestemmelserne i KL § 120, stk. 1 og 2, angået, hvilken interesse fordringen repræsenterer. KL § 121, 1. pkt., kan dog i relation hertil siges at være særlig i den forstand, at lovgiver her har været opmærksom på, at reglen potentielt medfører, at der gives stemmeret på fordringer, der sjældent repræsenterer samme interesse som de ubetingede fordringer.

1.11.4.2.2. Ubetinget stemmeret på betingede fordringer?

Bortses fra den undtagelse, der ligger i, at der ikke kan udøves stemmeret på en betinget fordring, såfremt betingelsens aktualisering må betragtes som for fjern og uvis, indebærer en umiddelbar fortolkning af KL § 121, 1. pkt., at der ubetinget gives stemmeret til betingede fordringer.

Spørgsmålet er imidlertid, om kendelsen afsagt i U 2017.89 H udfordrer også denne fortolkning. Som refereret i afsnit 3.2.3.2 nægtedes stemmeret på en betinget fordring under henvisning til principperne i (bl.a.) KL § 121. Ordlyden af KL § 121, 1. pkt. indikerer imidlertid en absolut stemmeret på betingede fordringer. Baggrunden for, at der i sagen nægtedes stemmeret, er efter min opfattelse imidlertid, at stemmeretten bortfaldt som følge af »hovedreglen« i KL § 120. Højesteret henviste således (også) til principperne heri, og manglen på stemmeret begrundedes i, at fordringen fandtes dækket af pant (i tredjemands ejendom).

Kim Sommer Jensen anfører i denne forbindelse, at den absolutte stemmeret på betingede fordringer »næppe« kan opretholdes efter Højesterets kendelse, og at der må forventes en vis indskrænkning i absolutheden og dermed en differentiering i forhold til anmeldelsesretten.¹⁰² Der er dog efter min opfattelse som sådan intet nyt er heri. Stemmeretten på betingede fordringer har aldrig været så »absolut«, at hovedreglen i KL § 120 ikke stadig skal følges. Stemmeret tilkommer således ikke en betinget fordring, i det omfang denne eksempelvis er sikret ved pant, jf. KL § 120, stk. 2, og/eller har udsigt til fuld hhv. ingen dækning, jf. KL § 120, stk. 1

1.11.4.3. Flere rettighedshavere – KL § 121, 2. pkt.

I de tilfælde, hvor en fordring tilkommer flere efter hinanden – der er flere rettighedshavere – bestemmer KL § 121, 2. pkt., at stemmeretten udøves af den, der for tiden er at anse for nærmest berettiget. KL § 121, 2. pkt., er udtryk for det generelle princip, at en fordring ved tildeling af stemmeret alene skal medregnes én gang, jf. hertil også princippet som udtrykt ved KL § 123, stk. 2.¹⁰³ KL § 121, 2. pkt., vedrører i visse tilfælde på tilsvarende vis som 1. pkt. betingede fordringer, hvilket kan

¹⁰¹ Ibid., sp. 1864ff. samt Konkurs s, 131.

¹⁰² U 2017B.260 (264). Se om KL § 121's forhold til anmeldelsesretten afsnit 3.2.4.3.

¹⁰³ Jf. Kommentaren, s. 812.

eksemplificeres med et kautionforhold: Både kreditor og kautionist er rettighedshavere i henhold til samme fordring, men kautionistens (regres)krav er betinget af, at han indfrier den pågældende kreditors fordring. Stod KL § 121, 1. pkt., alene, ville der på samme fordring kunne stemmes mere end én gang, idet der som nævnt i afsnit 3.2.4.2 som udgangspunkt gives fuld stemmeret til betingede fordringer. Herved ville det ovennævnte princip imidlertid blive krænket.

Bestemmelsen omfatter først og fremmest flere fordringshavere, der ejer en fordring i fællesskab, men derudover omfatter bestemmelsen også flere forskellige former for rettigheder over samme fordring, hvorpå forarbejderne giver en ejer og en panthaver som eksempel.¹⁰⁴

1.11.4.3.1. Stemmeretten i det indbyrdes forhold og overgangen heraf

KL § 121, 2. pkt., regulerer ikke det indbyrdes forhold blandt de flere rettighedshavere, men angiver alene det for disse lidet afklarende, nemlig at stemmeretten deklaratorisk tilfalder den blandt disse for tiden nærmest berettigede af rettighedshaverne. Bestemmelsen antages alene at være præceptiv i henseende til, at der ikke må stemmes på samme fordring mere end én gang. Fordelingen blandt de flere rettighedshavere kan siges at være boet uvedkommende, blot fordringen ikke belaster boet mere end én gang. På denne baggrund er der som sådan intet insolvensretligt betænkeligt ved at tillade, at parterne – i form af de flere rettighedshavere i henhold til fordringen – i det indbyrdes forhold regulerer, hvem stemmeretten tilkommer.¹⁰⁵ Er der intet aftalt herom mellem parterne, kan KL § 121, 2. pkt., imidlertid fungere som en for skifteretten praktisk formodningsregel. Det skal i denne forbindelse have in mente, at formatet, dvs. afstemningsmødet, ikke tillader nogen større procedure eller bevisførelse om spørgsmålet. Således må bestemmelsen tages som udtryk for, at i det omfang kautionisten i det ovenfor nævnte eksempel ikke for skifteretten kan dokumentere, at kautionforpligtelsen er blevet indfriet, da tilkommer stemmeretten den nærmest berettigede, dvs. kreditor i henhold til fordringen.¹⁰⁶

For så vidt angår lønmodtagerkrav indebærer den garantilignende ordning, der er etableret i medfør af LG-loven, at LG i vidt omfang subrogerer i lønmodtagernes retsstilling, dvs. i disses krav mod boet. Spørgsmålet om, hvem stemmeretten tilkommer, er i relation til denne ordning blevet håndteret på en lidt særegen måde i retspraksis. I U 2014.290 udtalte skifteretten således, at:

»[...] hvor LG som statslig forvaltningsmyndighed møder på en skiftesamling ved advokat i forbindelse med valg af kurator, må [der] gælde en formodning for, at LG rent faktisk er indtrådt i de lønmodtagerkrav, man gør gældende at være indtrådt i.«¹⁰⁷

Formodningsreglen er således her en lidt anden end den ovenfor beskrevne. Formodningen er nemlig i stedet den, at LG er indtrådt i lønmodtagernes krav – og dermed tillige besidder stemmeretten – såfremt fonden møder op til den pågældende afstemning og gør dette gældende. Begrundelsen¹⁰⁸ herfor synes i kendelsen at være den, at LG er en statslig forvaltningsmyndighed. Hermed skal måske forstås, at der er en særlig tillid til sådanne organer, hvorefter man ikke på samme måde som ved private organer kræver dokumentation for den påståede indtræden i stemmeretten.

¹⁰⁴ Jf. Bet. 606, s. 215 og Konkurs, s. 132.

¹⁰⁵ Jf. i samme retning Konkurs, s. 132.

¹⁰⁶ Jf. Konkurs, s. 132.

¹⁰⁷ Se også Kommentaren, s. 812f.

¹⁰⁸ Der i øvrigt er enslydende med landsrettens begrundelse for samme resultat i kendelsen refereret i FM 2011.284.

Skifteretten udtalte i afgørelsen trykt i U 1982.898 V, der dog vedrørte spørgsmålet om fortolkningen af KL § (nu) 120, stk. 2, bl.a., at hvor lønkrav anmeldes overfor LG er fonden ifølge LG-loven – på visse nærmere betingelser – forpligtet til at indfri disse krav. Under henvisning til forarbejderne¹⁰⁹ – og dermed hensynet bag bestemmelsen – argumenterer *Ulrik Rammeskov Bang-Pedersen m.fl.*,¹¹⁰ for, at det forhold, som skifteretten her fremhæver, måske er mere rammende, når det kommer til at forstå tankegangen bag denne særlige formodningsregel. Det er således ikke det blotte forhold, at LG er en statslig forvaltningsmyndighed, der kan begrunde, at der ikke kræves samme dokumentation for stemmeretsovergangen, men derimod at hensynet bag bestemmelsen – at det, så længe en medskyldner endnu ikke har betalt, må betragtes som uvist, om en sådan betaling overhovedet vil komme til at ske¹¹¹ – simpelthen ikke er til stede. LG er jo netop (under visse nærmere betingelser) *forpligtet* til at foretage en sådan betaling, hvormed betalingen ikke længere kan betragtes som uvist.

Har kautionisten indfriet kreditor delvist, dvs. afdraget på fordringen, kunne man overveje, hvorvidt stemmeretten herefter tilkommer kautionisten (på grundlag af dennes regreskrav) for den således indfrie del af kravet. I en sådan situation tages der imidlertid udgangspunkt i, hvorledes retsstillingen er med hensyn til anmeldelsesretten. Et afdrag fra en kautionist påvirker således i medfør af KL § 47 i vidt omfang ikke kreditors anmeldelsesret. På denne baggrund vil et afdrag fra kautionisten ej heller påvirke kreditors (fulde) stemmeret. Alene i de (undtagelsesvise) tilfælde, hvor afdraget reducerer fordringshaverens fulde anmeldelsesret og giver kautionisten en dertil svarende anmeldelsesret, har kautionisten adgang til at udøve stemmeret.¹¹²

1.11.4.3.2. Interesseafvejningen

Som det vil være fremgået, indebærer KL § 121, 2. pkt., at det er den nærmest berettigede, der via den så at sige »fælles« fordring får indflydelsen på afstemningen/bobehandlingen qua tildelingen af stemmeretten. Derimod får den, der ikke er at betragte som nærmest berettiget, ikke stemmeret, og dermed heller ikke nogen indflydelse i nævnte forstand. Under hensyntagen til det mere grundlæggende, insolvensretlige princip om, at en fordring ikke må belaste et bo mere end én gang, har lovgiver således måtte foretage et valg mellem, hvem af de eventuelt flere rettighedshavere (og disses interesser i bobehandlingen) der bør tilgodeses via stemmeret. Valget er faldet på den »nærmest berettigede«, og i f.eks. et kautionforhold, vil dette – så længe der ikke er sket fuld indfrielse, jf. ovenfor – langt hen ad vejen være (hoved)kreditor. Kautionisten vil således som udgangspunkt ingen stemmeret have.¹¹³ Dette valg/denne ordning er i forarbejderne begrundet på følgende måde, der tillige udgør det overordnede hensyn bag bestemmelsen:

»Saalænge Forloveren ikke har betalt, maa det betragtes som uvist, om han overhovedet vil komme til at betale, og det går da ikke an at offre Kreditors virkelige Interesse for Forloverens blot mulige.«¹¹⁴

Ordningen i KL § 121, 2 pkt., er således udtryk for en interesseafvejning, og i forbindelse med denne afvejning er kreditors »virkelige« interesse blevet anset for at være den, der bør blive tilgodeset via indflydelse på insolvensbehandlingen. Så længe der ikke fra f.eks. kautionisten er sket indfrielse, betragtes dennes interesse som blot hypotetisk, hvilken ikke er stemmeberettigende i medfør af den

¹⁰⁹ R.T. 1871-72, tillæg A, sp. 1867.

¹¹⁰ Konkurs, s. 132f.

¹¹¹ Jf. R.T. 1871-72, tillæg A, sp. 1867 samt Konkurs, s. 133.

¹¹² Jf. Rekonstruktion, s. 465 samt Kommentaren, s. 812 (sidstnævnte dog med forbeholdet »vistnok«).

¹¹³ Jf. om undtagelserne hertil umiddelbart ovenfor.

¹¹⁴ R.T. 1871-72, tillæg A, sp. 1867. Se også Konkurs, s. 133.

deklaratoriske regel. Dette harmonerer med de ovenfor omtalte betragtninger fra forarbejderne til bestemmelsens første punktum om stemmeret på betingede fordringer, hvor det tilsvarende erkendtes, at den fordringshaver, hvis krav er betinget, ingenlunde har samme interesse i bobehandlingen som de øvrige kreditorer.¹¹⁵

Der er dog ingen tvivl om, at der ved tildelingen af stemmeret efter KL § 121 er blevet set på, hvilken interesse den enkelte fordringshaver har i afstemningen/insolvensbehandlingen. Særligt for KL § 121, 2. pkt., (samt 1. pkt., jf. nærmere ovenfor) er det dog, at man ved konciperingen heraf – som en konsekvens af, at der med 1. pkt. er blevet givet adgang til at stemme på betingede fordringer – har været inde og afveje flere forskellige interesser over for hinanden. Afvejningen af interesserne har været nødvendiggjort af det mere grundlæggende princip om, at en fordring alene må belaste et bo én gang, og dette princip har således medført, at visse (måske mindre »virkelige«) interesser har måttet lade pladsen som stemmeberettiget til fordel for de kreditorer, der anses for at have den (mest) »virkelige« interesse i afstemningen.

1.11.5. Bestridte fordringer – KL § 122 samt § 13 d, stk. 2, 3. og 4. pkt.

1.11.5.1. Indledende

KL § 13 d indeholder ikke en henvisning til den konkursretlige stemmeregulering i KL § 122 om bestridte fordringer. For rekonstruktionsafstemninger gælder i stedet KL § 13 d, stk. 2, 3. og 4. pkt. Af denne årsag behandles de to bestemmelser i det følgende hver for sig.

1.11.5.2. Bestridte fordringer i konkurs – KL § 122

KL § 122, 1. pkt., angiver, at det i konkurs hviler på skifterettens afgørelse, hvorvidt og i givet fald for hvilket beløb der kan stemmes på bestride fordringer. Skifteretten skal dog alene træffe afgørelse herom »om fornødent«. Heri ligger, at skifteretten alene skal træffe afgørelse om stemmeretten på en bestridt fordring, hvis denne vil kunne have betydning for udfaldet af afstemningen.¹¹⁶

Skifteretten skal træffe dennes afgørelse på et ofte summarisk grundlag, idet en decideret procedure om fordringens eksistens eller indsigelser herimod, normalt ikke vil kunne tillades.¹¹⁷ Skifterettens afgørelse har dog ingen indflydelse på den senere fordringsprøvelse, jf. KL § 122, 2. pkt.

1.11.5.3. Bestridte fordringer i rekonstruktion – KL § 13 d, stk. 2, 3. og 4. pkt.

Efter KL § 13 d, stk. 2, 3. pkt., deltager bestridte fordringer i rekonstruktion i afstemningen, og alene såfremt afstemningen viser, at disse fordringer er udslagsgivende for udfaldet, bestemmer skifteretten, hvilke af fordringerne der giver stemmeret (og for hvilke beløb), jf. KL § 13 d, stk. 2, 4. pkt.¹¹⁸ KL § 122 kan på denne måde siges at være overført til rekonstruktion på en lidt særegen måde.¹¹⁹

Skifterettens afgørelser efter KL § 13 d, stk. 2, 4. pkt. har ingen betydning for, hvorvidt der rent faktisk består et krav mod skyldneren eller ej.¹²⁰

¹¹⁵ Jf. R.T. 1871-72, tillæg A, sp. 1866 og nærmere ovenfor i afsnit 3.2.4.2.

¹¹⁶ Jf. hertil Insolvensprocesret, s. 223 samt Konkurs, s. 133f.

¹¹⁷ Jf. Kommentaren, s. 813 og Insolvensprocesret, s. 224.

¹¹⁸ Jf. Rekonstruktionsret, s. 51.

¹¹⁹ Jf. også Insolvensret – Rekonstruktion, s. 368.

¹²⁰ Jf. Rekonstruktionsret, s. 51 og Rekonstruktion, s. 468.

1.11.6. Afstemninger om rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord – KL § 13 d, stk. 4

1.11.6.1. Indledende

KL § 13 d, stk. 4, indeholder en særregel for afstemninger om rekonstruktionsforslag, der indeholder bestemmelse om tvangsakkord.¹²¹

Efter KL § 13 d, stk. 4, er der stemmeret på de fordringer, der berøres af den foreslåede tvangsakkord uden at bortfalde ved denne. Dette skal forstås i sammenhæng med KL § 10 a, stk. 2 og 3.¹²² Heri opregnes således de fordringstyper, der ikke omfattes af en tvangsakkord (KL § 10 a, stk. 2) hhv. bortfalder ved denne (KL § 10 a, stk. 3). Modsætningsvis tilkommer der som udgangspunkt¹²³ stemmeret til de fordringstyper, der ikke er nævnt i hverken KL § 10 a, stk. 2, eller stk. 3, idet disse berøres af tvangsakkorden uden at bortfalde herved. Til belysning af, hvornår der herefter er stemmeret efter KL § 13 d, stk. 4, vil der derfor nedenfor blive foretaget en kort gennemgang af de typer af fordringer, der er opregnet i KL § 10 a, stk. 2 og 3.

Allerede her skal det dog bemærkes, at en tvangsakkord, der går ud på betaling af en dividende på 100 %, dvs. hvor der alene er tale om et moratorium, jf. KL § 10 a, stk. 1, 2. pkt. (betalingsudsættelse), ikke i relation til stemmeretten skal opfattes således, at ingen fordringer herefter »berøres« af akkorden.¹²⁴ Således vil der også være stemmeret på en fordring – som i øvrigt ikke er omfattet af hverken KL § 10 a, stk. 2 og 3 – i tilfælde af, at tvangsakkorden alene går ud på en betalingsudsættelse.

1.11.6.2. Fordringer der ikke omfattes af en tvangsakkord

Fordringer, der ikke omfattes af en tvangsakkord, er opregnet i KL § 10 a, stk. 2. For det første drejer det sig om fordringer stiftet efter, at skifteretten har modtaget det rekonstruktionsforslag, der indeholder bestemmelsen om tvangsakkord, jf. KL § 10 a, stk. 2, nr. 1. Dette kan siges at være selvsagt, idet en tvangsakkord ikke kan omfatte endnu ikke stiftede fordringer.¹²⁵

Dernæst drejer det sig om pantefordringer, i det omfang pantet strækker til, jf. KL § 10 a, stk. 2, nr. 2. For den resterende, usikrede del vil fordringen som udgangspunkt være omfattet af tvangsakkorden, medmindre denne på anden vis måtte være undtaget herfra i medfør KL § 10 a, stk. 2, eller hvis den helt bortfalder, jf. KL § 10 a, stk. 3. Er et pantsat aktiv blevet såkaldt »bindende vurderet«, jf. KL § 12 e, stk. 1, vil denne vurdering være afgørende for fastlæggelsen af, hvor stor en del af fordringen der er pantsikret, jf. KL § 10 a, stk. 2, nr. 2, 3. pkt.¹²⁶ Til trods for, at KL § 10 a, stk. 2, nr. 2, alene omtaler »pantefordringer«, antages bestemmelsen også at gælde for andre sikkerhedsrettigheder, herunder f.eks. ejendomsforbehold.¹²⁷

En tredje type af fordringer, der ikke omfattes af en tvangsakkord, er krav, der er fortrinsstillede i konkurs, jf. KL § 10 a, stk. 2, nr. 3. Krav, der i medfør heraf ikke omfattes af en tvangsakkord, er de,

¹²¹ Jf. L199, s. 125 samt Insolvensret – Rekonstruktion, s. 369. For en nærmere analyse af anvendelsesområdet for KL § 13 d, stk. 4 henvises til afsnit 3.2.1.

¹²² Jf. L199, s. 125.

¹²³ Jf. nærmere herom afsnit 3.2.6.4.

¹²⁴ Jf. L199, s. 125, Rekonstruktion, s. 458 samt Insolvensret – Rekonstruktion, s. 369.

¹²⁵ Se hertil Rekonstruktionsret, s. 123 samt Rekonstruktion, s. 490ff.

¹²⁶ Jf. nærmere herom Rekonstruktion, s. 273 ff.

¹²⁷ Jf. Insolvensret – Rekonstruktion, s. 175f. samt Kommentaren, s. 969, sidstnævnte dog i forbindelse med omtalen af KL § 199, stk. 2. Denne bestemmelse svarer imidlertid til KL § 10 a, stk. 2, nr. 2, 1. og 2. pkt.

der kan henføres til KL §§ 94-96.¹²⁸ Begrundelsen for ikke at lade disse fordringer omfatte af en tvangsakkord er, at sådanne krav typisk forventes fuld dækning i konkurs, og at det ville være uacceptabelt, såfremt fordringshavere med sådanne krav skulle tåle en dårligere retsstilling i rekonstruktion end den, de kan forvente i konkurs.¹²⁹

Endelig omfattes for det fjerde ikke de såkaldte »småfordringer«, dvs. fordringer under et vist mindre beløb, der i tvangsakkorden er/kan være bestemt til ikke at skulle omfattes af denne. En sådan fritagelse kan dog alene ske, såfremt det må anses for rimeligt begrundet under hensyn til skyldnerens forhold og øvrige omstændigheder, jf. KL § 10 a, stk. 2, nr. 4. Begrundelsen for en sådan regel skal formentlig i dag – hvor der ikke i rekonstruktion stemmes efter fordringernes antal, og hvor afstemningsmekanismen er indrettet således, at ”passive” kreditorer ikke tælles med, såfremt de ikke er repræsenteret ved den pågældende afstemning, jf. KL § 13 d, stk. 1 – findes i administrative hensyn.¹³⁰

Alle de netop gennemgåede fordringstyper omfattes således ikke af en tvangsakkord, og har følgelig ikke stemmeret, jf. KL § 13 d, stk. 4, 1. pkt., idet de ikke berøres af tvangsakkorden.

1.11.6.3. Fordringer der bortfalder ved en tvangsakkord

Fordringer, der helt bortfalder ved en tvangsakkord, er også udelukket fra at stemme om et rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord. De fordringer, der bortfalder, er opregnet i KL § 10 a, stk. 3.

Det drejer sig for det første om krav ifølge gaveløfter, jf. KL § 10 a, stk. 3, nr. 1, hvilke i øvrigt er efterstillede i konkurs, jf. KL § 98, nr. 3. For det andet bortfalder krav på renter af fordringer, der er omfattet af den pågældende tvangsakkord, i det omfang disse hidrører fra tiden efter rekonstruktionsbehandlings indledning, jf. KL § 10 a, stk. 3, nr. 2.

Ligeledes bortfalder krav på løbende ydelser i henhold til en aftale om finansiel leasing, i det omfang disse vedrører perioden efter rekonstruktionens indledning, og alene såfremt fordringshavere ikke kan godtgøre, at disse ydelser er at sidestille med afdrag, jf. KL § 10 a, stk. 3, nr. 3.¹³¹ Begrundelsen herfor er, at disse ydelser i vidt omfang svarer til renter, og derfor ikke skal kunne gøres gældende (på lige fod med førnævnte).¹³² Endvidere bortfalder krav på konventionalbod, jf. KL § 10 a, stk. 3, nr. 4, i det omfang boden ikke kan karakteriseres som en erstatning for et lidt tab.¹³³

Endelig bortfalder krav i henhold til en aftale om ansvarlig lånekapital, jf. KL § 10 a, stk. 3, nr. 5. Ansvarlig lånekapital foreligger, når det i låneaftalen er bestemt, at lånet skal være efterstillet låntagers øvrige kreditorer. Hvorvidt der er tale om ansvarlig lånekapital i forbindelse med en rekonstruktion afgøres på baggrund af en fortolkning af den pågældende aftale.¹³⁴

¹²⁸ Se hertil Rekonstruktionsret, s. 128ff. med en gennemgang af, hvilke krav der omfattes af KL §§ 94-96.

¹²⁹ Ibid., s. 128 samt Rekonstruktion, s. 496.

¹³⁰ Ibid., s. 501.

¹³¹ Se hertil Rekonstruktion, s. 397ff.

¹³² Ibid., s. 402.

¹³³ Ibid., s. 509.

¹³⁴ Jf. Rekonstruktion, s. 511f.

Såfremt baggrunden for en fordrings bortfald er kreditors indvilligelse heri i forbindelse med rekonstruktionsbehandlingen, bibeholdes stemmeretten, hvis blot bortfaldet er betinget af, at det pågældende rekonstruktionsforslag stadfæstes, jf. KL § 13 d, stk. 4, 2. pkt.¹³⁵

Indeholder tvangsakkorden forslag om en dividende på 0 %, kunne man indvende, at der herved er tale om et »bortfald« i KL § 13 d, stk. 4's forstand. Ifølge forarbejderne til bestemmelsen¹³⁶ er dette imidlertid ikke tilfældet. I øvrigt berørte og ikke bortfaldne fordringer, jf. KL § 10 a, stk. 2 og 3 modsætningsvis, der foreslås en dividende på 0 %, har således fortsat stemmeret med fordringernes fulde pålydende.¹³⁷ Dette forklares med, at såfremt de simple, usikrede KL § 97-krav, som hverken er omfattet af KL § 10 a, stk. 2 eller 3, jf. nærmere nedenfor, måtte anses for at bortfalde i forbindelse med en foreslået dividende på 0 %, ville sådanne fordringshavere ikke kunne stemme hverken for eller imod en sådan, hvilket ville være uantageligt.¹³⁸

1.11.6.4. Stemmeberettigede fordringer

Som følge af den indirekte henvisning i KL § 13 d, stk. 4 til bestemmelsen i KL § 10 a, stk. 2 og 3, har en længere række fordringstyper ikke stemmeret i forbindelse med en afstemning om et rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord. Herefter vil det, med henvisning til den i KL kap. 10 opstillede konkursorden, som udgangspunkt kunne opstilles således, at de krav, der i forbindelse med en afstemning om et rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord, har stemmeret, er simple KL § 97-krav samt de af de konkursefterstillede krav, jf. KL § 98, nr. 2, der angår bøder, tvangsbøder, værdikonfiskation samt krav på betaling af tillæg af skat som følge af urigtig eller undladt selvangivelse.¹³⁹ Det er dog en betingelse for stemmeretten på også disse fordringstyper, at de er usikrede, jf. KL § 10, stk. 2, nr. 2.

Er alene *en del* af en fordring omfattet af KL § 10 a, stk. 2, således at den resterende del »berøres« af tvangsakkorden, vil der være stemmeret på sidstnævnte del af fordringen, forudsat at denne del ikke bortfalder ved tvangsakkorden i medfør af KL § 10 a, stk. 3. Noget sådant kan eksempelvis forekomme, hvor en fordring er delvist sikret ved pant. Alene den pantesikrede del af fordringen vil være omfattet af KL § 10 a, stk. 2, nr. 2, og dermed ikke være omfattet af tvangsakkorden, medens den usikrede del som udgangspunkt vil blive »berørt« heraf.¹⁴⁰

Bliver en fordring »berørt« af tvangsakkorden, uden at bortfalde ved denne, vil der som udgangspunkt være stemmeret på hele fordringens pålydende og ikke blot med det beløb, hvortil fordringen ned sættes som følge af tvangsakkorderingen.¹⁴¹

At det i det foregående anførte alene er udgangspunktet, følger af Højesterets kendelse trykt i U 2017.89 H, jf. det følgende.

¹³⁵ Kommentaren, s. 283f.

¹³⁶ L199, s. 125.

¹³⁷ Ibid.

¹³⁸ Jf. også Rekonstruktion, s. 460.

¹³⁹ Jf. også Insolvensret – Rekonstruktion, s. 370.

¹⁴⁰ Se hertil L199, s. 125 samt Insolvensret – Rekonstruktion, s. 369.

¹⁴¹ Jf. L199, s. 125 og Insolvensret – Rekonstruktion, s. 369.

1.11.6.4.1. KL § 13 d, stk. 4 som lex specialis? – Analyse af Højesterets kendelse i U 2017.89 H

Det anføres i forarbejderne til KL § 13 d, stk. 4, at bestemmelsen er udtryk for en særregel for afstemninger om rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord.¹⁴² Denne bemærkning giver anledning til at overveje, om bestemmelsen herefter skal forstås som en form for lex specialis for denne specifikke type af afstemninger, hvorefter der ikke ved spørgsmålet om stemmeret skal henses til konkurslovens øvrige stemmeregler, herunder KL §§ 13 d, stk. 2 og 120-121.

En sådan lex specialis-betragtning fremførtes af skyldneren i kendelsen trykt i U 2017.89 H,¹⁴³ og landsretten anlagde en fortolkning af KL § 13 d, stk. 4 i overensstemmelse hermed. Således anfører landsretten om spørgsmålet, at:

»Det følger af konkurslovens § 13 d, stk. 4, at indeholder rekonstruktionsforslaget bestemmelse om tvangsakkord, gives fordringerne stemmeret, i det omfang de berøres af akkorden uden at bortfalde ved denne. Da de nævnte fordringer, som er § 97-krav, ikke omfattes af konkurslovens § 10 a, stk. 2 eller 3, har fordringshaverne herefter stemmeret med de fulde anmeldte beløb.«

Højesteret henviser i sin afgørelse til, at det i forarbejderne til bestemmelsen er anført, at KL § 13 d, stk. 4, 1. pkt., svarer til den tidligere gældende § 174, stk. 1 om tvangsakkord, og at bestemmelsen i relation til pantsikrede fordringer skal forstås i sammenhæng med den tidligere § 175, stk. 1. Sidstnævnte bestemmelse angav, at blandt andet KL §§ 120, stk. 2, og 121 anvendtes tilsvarende på akkordforhandlinger. Under henvisning bl.a. hertil fandt Højesteret ikke grundlag for at fastslå, at fordringer, som ikke er nævnt i KL § 10 a, stk. 2 og 3, altid har stemmeret efter KL § 13 d, stk. 4, 1. pkt.

I sagen var den pågældende fordringshavers fordring sikret ved pant på en sådan måde, at denne blev dækket af pantet og ophørte ved kreditors fyldestgørelse heri, uden at pantsætter herefter indtrådte som kreditor ifølge fordringen. Højesteret fandt på denne baggrund, at fordringen efter principperne i KL §§ 120 og 121 ikke berørtes af konkursen.¹⁴⁴

Det kan på baggrund af kendelsen konstateres, at stemmeret efter KL § 13 d, stk. 4, 1. pkt., ikke lader sig determinere alene ud fra, om pågældende fordringstype kan kategoriseres under enten KL § 10 a, stk. 2 eller 3, eller ej.¹⁴⁵ Stemmeret må i stedet afgøres på baggrund af en mere konkret vurdering, hvor i hvert fald principperne i KL §§ 120-121 kan være vejledende.

I KL § 13 d, stk. 4 er der ikke indeholdt en regulering af stemmeretten på betingede fordringer. Højesterets kendelse trykt i U 2017.89 H bevidner dog, at man ved bedømmelsen af betingede fordringers stemmeret i forbindelse med afstemninger om rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord (formentlig) kan anvende principperne herfor i KL § 121.

¹⁴² L199, s. 125.

¹⁴³ Kendelsen er refereret i afsnit 3.2.3.2.

¹⁴⁴ Det er for så vidt bemærkelsesværdigt, at Højesteret anfører, at fordringen ikke berørtes af »konkursen«. Rekonstruktionsforslaget indeholdt bestemmelse om tvangsakkord, hvorfor en stadfæstelse heraf ikke ville medføre rekonstruktionsbehandlings automatiske overgang til konkurs, jf. KL § 15, stk. 3, modsætningsvis. Dette har dog formentlig sammenhæng med, at der ikke var udsigt til, at rekonstruktionsforslaget ville blive vedtaget efter Højesterets konstatering af, at der ikke tilkom den pågældende kreditor stemmeret.

¹⁴⁵ Jf. også Kommentaren, s. 283.

Sammenfatning og vurdering

1.12. Indledende

Det blev indledningsvis i nærværende afhandling anført, at konkurslovens stemmeregler generelt antages at hvile på et princip om retlig interesse.¹⁴⁶ På baggrund af den foretagne gennemgang af dette princip og konkurslovens stemmeregler, skal det her vurderes, hvorvidt konkurslovens stemmeregler så rent faktisk er i overensstemmelse med dette mere grundlæggende princip.

1.13. Interesser tilgodeset med konkurslovens stemmeregler

Først må det vurderes, hvilke interesser der berettiger til stemmeret i medfør af konkurslovens stemmeregler, nærmere bestemt KL §§ 120-121 (og KL § 13 d, stk. 2, 2. pkt.) samt KL § 13 d, stk. 4.

Hovedreglen om stemmeret i KL § 120, stk. 1, indebærer, at der ikke kan udøves stemmeret på fordringer, der uanset afstemningens udfald har udsigt til fuld hhv. ingen dækning. Der kan derfor alene stemmes på dividendetagende fordringer. KL § 120, stk. 2, udelukker stemmeret på den del af en fordring, der efter skifterettens skøn dækkes af pant eller anden sikkerhed.¹⁴⁷

KL § 121 tillader som udgangspunkt stemmeret på betingende fordringer. Konsekvensen heraf er potentielt, at fordringshavere, der ikke har samme grad af interesse i bobehandlingen som andre, desuagtet får samme stemmeret som disse. Denne »uhensigtsmæssighed« har lovgiver dog været opmærksom på.¹⁴⁸ Er der flere rettighedshavere i henhold til samme fordring, foretages en afvejning af, hvem der har den mest »virkelige« interesse i afstemningen. Denne afvejning er nødvendiggjort af det mere grundlæggende princip om, at en fordring ikke må belaste et bo mere end én gang.¹⁴⁹

KL § 13 d, stk. 4 medfører, at alene de kreditorer, hvis fordring »berøres« af tvangsakkorden uden at bortfalde ved denne, har stemmeret i forbindelse med en afstemning herom.¹⁵⁰

Konkurslovens stemmeregler, herunder særligt KL §§ 120 og 13 d, stk. 4, opstiller på denne måde en række modifikationer til et udgangspunkt, hvorefter alle fordringshavere har stemmeret. Der peges på nogle typetilfælde, hvor der formodes ingen interesse at være i afstemningen, og det viser sig, at disse typesituationer er sådanne, hvor der er mangel på økonomisk interesse.¹⁵¹ Økonomisk interesse synes med andre ord at være det afgørende for stemmeretten, hvilket også er kommet til udtryk der-ved, at det (i hvert fald i langt de fleste sammenhænge) er fordringernes størrelse (fremfor antal), der er afgørende, »[...] og dermed fordringshavernes økonomiske interesse i rekonstruktionen [...]«¹⁵²

I relation til KL § 120 bedømmes den økonomiske interesse ud fra udsigten til dækning i skyldnerens aktiver.¹⁵³ Økonomisk interesse foreligger efter KL § 13 d, stk. 4, hos de fordringshavere, der får deres fordringer nedsat (eller betalingsudsat) ved tvangsakkorden, dvs. de fordringshavere, der materielt berøres af akkorden. Det bemærkes i denne forbindelse, at principperne i KL §§ 120-121 også kan finde anvendelse i forbindelse med afstemninger efter KL § 13 d, stk. 4.¹⁵⁴

¹⁴⁶ Ibid., s. 810f. samt Konkurs, s. 126 og 128.

¹⁴⁷ Jf. afsnit 3.2.3.

¹⁴⁸ Jf. R.T. 1871-72, tillæg A, sp. 1866 og nærmere ovenfor i afsnit 3.2.4.2.

¹⁴⁹ Jf. afsnit 3.2.4.3.

¹⁵⁰ Jf. nærmere afsnit 3.2.6.

¹⁵¹ Jf. Rekonstruktion, s. 451 samt Konkurs, s. 126f.

¹⁵² Jf. således f.eks. L199, s. 123.

¹⁵³ Jf. også Konkurs, s. 131.

¹⁵⁴ Jf. hertil afsnit 3.2.6.4.

1.14. Interesser omfattet af princippet om retlig interesse som konkursbetingelse

Gennemgangen af retlig interesse som konkursbetingelse viste, hvordan der som udgangspunkt stilles krav om økonomisk interesse hos rekvirenten, og at økonomisk interesse i denne sammenhæng skal forstås som interessen i den realisering og fordeling af skyldneres aktiver, der er hovedformålet med en konkursbehandling. Retspraksis bevidner imidlertid, at også andre, ikke-økonomiske (i ovennævnte forstand) interesser kan indebære den fornødne retlige interesse. Forskellige hensyn ses inddraget i denne sammenhæng, og det afgørende er, at rekvirenten har en rimelig interesse i konkursen, og at der er et rimeligt/sagligt formål hermed. Hvorvidt dette er tilfældet, skal bedømmes i lyset af disse forskelligartede hensyn.

1.15. Manglende stemmeret trods væsentlig, individuel interesse – eksempler

I det følgende skal det vurderes, hvorvidt konkurslovens stemmeregler i alle tilfælde tilgodeser en rimelig interesse i bobehandlingen, eller om der kan forekomme situationer, hvor der ikke tildeles stemmeret trods tilstedeværelsen af en væsentlig, individuel interesse hos den pågældende fordringshaver. Vurderingen vil blive foretaget med udgangspunkt i tre potentielle problemområder i denne henseende.

1.15.1. *Panthavere med fuldgod sikkerhed*

Vedrører en skiftesamling spørgsmålet om, hvorvidt et købstilbud skal antages, vil de panthavere, hvis fordringer er fuldt ud pantesikrede i købsgenstanden, ingen stemmeret have, jf. KL § 120, stk. 1. Disse har dog naturligt en interesse i et hurtigt salg, og denne interesse må betragtes som både væsentlig og individuel. Marginalpanthaveren kan dog modsat have en interesse i at afvente et bedre købstilbud. Mellem disse to modsatrettede interesser er sidstnævntes interesse i størst mulig dækning valgt tilgodeset med konkurslovens stemmeregler.¹⁵⁵ Den rimelige interesse i et hurtigt salg, panthavere med fuldgod sikkerhed har, er derimod ikke blevet tilgodeset med stemmereglerne.

1.15.2. *Marginalvirksomhedspanthaveren*

Fortolkningen af KL § 120, stk. 2, som en til stk. 1 supplerende regel, jf. nærmere ovenfor i afsnit 3.2.3.2, kan have den konsekvens, at der i et bo ikke tilkommer stemmeret til nogen fordringshaver. Særligt den situation, hvor skyldneren har stiftet virksomhedspant i medfør af TL § 47 c, og stort set samtlige aktiver derfor vil være pantsat, kan være med til at illustrere dette.

Virksomhedspanthaveren vil for den del af fordringen, som efter skifterettens skøn er dækket af pantet, ingen stemmeret have, jf. KL § 120, stk. 2. For den resterende (usikrede) del af kravet – der typisk vil have KL § 97-status – er der ingen udsigt til dækning, idet realiseringen af samtlige af skyldnerens aktiver netop er gået til dækning af den sikrede del af panthaverens fordring, hvorfor virksomhedspanthaveren heller ikke for denne del vil have stemmeret, jf. KL § 120, stk. 1. På tilsvarende vis vil de øvrige kreditorer ingen udsigt have til dækning, og derfor ingen stemmeret have.

Bobehandlingen går i denne situation reelt alene ud på realisation af de pantsatte aktiver og dermed dækning af virksomhedspanthaverens fordring.¹⁵⁶ Man kan med vægt argumentere for, at virksomhedspanthaveren da er den eneste, der har en væsentlig, individuel interesse i bobehandlingen. Han

¹⁵⁵ Jf. i hertil Bet. 606, s. 214 samt Konkurs, s. 130.

¹⁵⁶ Jf. også Konkurs, s. 129f. samt Insolvensret – Konkurs, s. 819f. samt 842f.

har imidlertid ikke stemmeret. Det er på denne baggrund min vurdering, at konkurslovens stemmeregler i hvert fald ikke i denne situation er i overensstemmelse med princippet om retlig interesse, idet den nævnte væsentlige, individuelle interesse hos den pågældende kreditor ikke medfører stemmeret.

De lege ferenda burde KL § 120, stk. 2 på denne baggrund måske fortolkes som en særregel for marginalpanthavere, og ikke som en til stk. 1 supplerende regel. Herved vil KL § 120, stk. 1, ikke samtidigt skulle finde anvendelse for så vidt angår den usikrede del, og marginalpanthaveren vil have stemmeret på den del af dennes fordring, der ikke af skifteretten skønnes dækket af pantet. Herved ville marginalpanthaverens væsentlige og individuelle interesse i bobehandlingen blive tilgodeset, og KL § 120 bragt bedre i overensstemmelse med princippet om retlig interesse.¹⁵⁷

1.15.3. Marginalpanthavere og simple kreditorer i rekonstruktion

I rekonstruktion skal der tidligt i forløbet afholdes en afstemning om rekonstruktionsplanens vedtagelse. I denne forbindelse er det (bl.a.) KL § 120, der regulerer stemmeretten, jf. KL § 11 e, stk. 2, 3. pkt., jf. KL § 13 d, stk. 2, 2. pkt. Skifteretten skal derfor på dette tidlige stadie foretage et skøn over, hvilken konkursklasse der i konkurs må forventes at blive dividendetagende. Rekonstruktionsplanen kan imidlertid senere blive ændret, jf. KL § 11 f, stk. 2, og derudover kan planen selvsagt lægge op til, at rekonstruktionen skal effektueres med en tvangsakkord (eventuelt i kombination med en virksomhedsoverdragelse). Det bemærkes, at stemmeretten ifølge forarbejderne ikke i sidstnævnte tilfælde i stedet skal afgøres efter KL § 13 d, stk. 4.¹⁵⁸

Skønner skifteretten, at der ikke i konkurs vil tilkomme dividende til de simple kreditorer, vil disse ingen stemmeret have i forbindelse med afstemning om rekonstruktionsplanen, jf. KL § 13 d, stk. 2, 2. pkt., jf. § 120, stk. 1. Skal rekonstruktionen effektueres med en tvangsakkord, er det imidlertid alene de simple kreditorer og marginalpanthavere (for den del af fordringen, der ikke dækkes af pantet) der bliver berørt af tvangsakkorden, jf. KL § 10 a, stk. 2 og 3 modsætningsvis.¹⁵⁹ Er dette tilfældet, vil det ikke være de kreditorer, der har en reel væsentlig og individuel interesse i afstemningen, der får stemmeret.

De lege ferenda kunne en løsning herpå være, konsekvent at tildele simple kreditorer stemmeret i forbindelse med afstemningen om rekonstruktionsplanen, idet det på dette tidspunkt principielt stadig er et åbent spørgsmål, hvorledes rekonstruktionen skal gennemføres, og således hvilke fordringshavere der reelt vil blive berørt heraf.

1.16. Vurdering af stemmereglernes overensstemmelse med et grundlæggende princip om retlig interesse

Eksemplerne i afsnit 4.4 viser, hvorledes udformningen og fortolkningen af konkurslovens stemmeregler i visse tilfælde medfører, at der ingen stemmeret tilkommer fordringshavere til trods for, at de har en væsentlig og individuel eller i hvert fald rimelig interesse i bobehandlingen.

¹⁵⁷ Jf. i samme retning Insolvensret – Konkurs, s. 820 og 842f. samt Konkurs, s. 130. Sidstnævnte anfører i denne sammenhæng, at den økonomiske interesse hos marginalpanthaveren reelt er differencen mellem den værst tænkelige og bedst mulige realisering, men at det ikke er muligt at tage højde herfor i praksis, hvorfor der i så fald skal kunne udøves stemmeret på hele den udækkede del af fordringen.

¹⁵⁸ Jf. L199, s. 125 samt nærmere ovenfor i afsnit 3.2.1.

¹⁵⁹ Se hertil afsnit 3.2.6.

I forbindelse med fremkaldelse af konkurs foreligger retlig interesse, hvis der er en rimelig interesse hos rekvirenten. Som netop nævnt i afsnit 4.3 og gennemgået i afsnit 2 inddrages der i retspraksis i denne sammenhæng også andre hensyn, og det er således ikke alene en økonomisk interesse hos rekvirenten, der er afgørende for, hvorvidt kravet om retlig interesse er opfyldt. Dette kunne tale for på samme vis at tillade inddragelse af andre interesser end den »stemmeretligt økonomiske« i forbindelse med tildeling af stemmeret, og således tillade stemmeret til fordringshavere med blot en rimelig interesse i bobehandlingen. Dette i hvert fald så længe, at der ikke er den »rene« økonomiske interesse hos nogen anden fordringshaver, og at der således ikke tildeles stemmeret til øvrige fordringshavere på bekostning heraf. Sidstnævnte forbehold må tages, da det med stemmereglernes udformning og ordlyd klart er blevet tilkendegivet, at det er den økonomiske interesse, der primært skal værnes under boets behandling.

Selv hvor der ingen økonomisk interesse er hos andre fordringshavere, ses andre rimelige interesser i bobehandlingen imidlertid ikke at medføre tildeling af stemmeret, jf. eksempelvis det i afsnit 4.4.2 anførte om marginalvirksomhedspanthaveres stemmeret. Konkurslovens stemmeregler er derfor efter min vurdering ikke i fuld overensstemmelse med et mere grundlæggende princip om retlig interesse.

Kendelsen trykt i U 2017.89 H kan måske tages som udtryk for en opblødning i denne henseende. Trods den traditionelle fortolkning af stemmereglene, herunder særlig KL § 120, stk. 2, som alene omhandlende pant i skyldnerens ejendom, statuerede Højesteret, at der ikke tilkommer stemmeret til en fordringshaver, hvis hans fordring bliver dækket af tredjemands pant, uden at pantsætteren derefter indtræder som kreditor ifølge fordringen.¹⁶⁰

Til støtte for, at der ikke skulle tilkomme fordringshaveren stemmeret, blev det i sagen bl.a. gjort gældende, at kreditorers indflydelse under en insolvensbehandling skal være forbundet med deres »faktiske reelle interesse«, og at det: »[...] altid [har] været en grundlæggende tankegang, at kreditorer, som reelt ikke har nogen interesse i afstemningen, skal nægtes stemmeret.« Kendelsen skal formentlig forstås derhen, at Højesteret har fulgt dette synspunkt, og således foretaget en konkret vurdering af den pågældende fordringshavers retlige interesse i afstemningen.¹⁶¹

I artiklen U 2017B.260 diskuterer *Kim Sommer Jensen* afgørelsens præjudikatsværdi og rækkevidde i denne henseende. Som det også konstateres i nævnte artikel, vedrører kendelsen alene sikkerhedsrettigheder. Tolkes kendelsen imidlertid derhen, at det mere generelt er den retlige interesse, der er afgørende for stemmeretten, kan dette have vidtrækkende konsekvenser.¹⁶² I artiklen gives der herpå det eksempel, at en kreditor i givet fald ikke burde have stemmeret på dennes (betingede) fordring i en kautionists bo, såfremt hovedskyldneren utvivlsomt er betalingsdygtig, idet der da ingen retlig (økonomisk) interesse er i bobehandlingen.¹⁶³ I artiklen fremføres det i denne forbindelse, at der »næppe« er grundlag for at tillægge Højesterets afgørelse i sagen »(alt for)« vidtrækkende konsekvenser, og at det netop angivne eksempel på så afgørende vis strider mod hidtidig retsopfattelse, at en klarere hjemmel må kræves.¹⁶⁴

Hertil kan man i relation til det netop givne eksempel indvende, at der i KL § 121 indfortolkes det »forbehold«, at der ikke er stemmeret på en betinget fordring, hvis denne må betragtes som værende

¹⁶⁰ Jf. også U 2017B.260 (263) og nærmere ovenfor i afsnit 3.2.3.2.

¹⁶¹ Jf. i samme retning U 2017B.260 (263).

¹⁶² U 2017B.260 (264).

¹⁶³ Ibid. Se om stemmeret på betingede fordringer afsnit 3.2.4.2.

¹⁶⁴ Ibid.

for fjern og uvis.¹⁶⁵ Her er der således et i stemmereglerne allerede indbygget/indfortolket »sikkerhedsnet« til de situationer, hvor kreditors interesse simpelthen er for fjern til, at det ville være rimeligt at tildele denne stemmeret. Endvidere synes det dog fortsat at have været retlig interesse bedømt ud fra en økonomisk interesse, der har været afgørende. Fordringshaveren fandtes således ikke at have nogen retlig, økonomisk interesse, idet hans fordring var fuldt sikret via pant, blot i tredjemands ejendom. Kendelsen skal som præjudikat derfor måske begrænses til alene at have taget stilling til, i hvilket omfang KL § 120, stk. 2, også omfatter tredjemandssikkerheder, og hvorvidt (principperne i) KL §§ 120-121 er anvendelige i forbindelse med afstemninger efter KL § 13 d, stk. 4.¹⁶⁶

Kendelsen kan derfor ikke efter min opfattelse uden videre tages til udtryk for, at Højesteret hermed har bragt (fortolkningen af) konkurslovens stemmeregler i bedre overensstemmelse med et grundlæggende princip om retlig interesse. Det vurderes således fortsat, at konkurslovens stemmeregler ikke er i fuld overensstemmelse hermed, idet der, som illustreret ovenfor, kan forekomme tilfælde, hvor fordringshavere med en rimelig, individuel og væsentlig interesse i bobehandlingen ingen stemmeret har. Den pågældende fordringshaver får dermed ikke den indflydelse på bobehandlingen, som hans retlige interesse heri tilsiger. I visse – men ikke alle – tilfælde, er dette dog udtryk for en bevidst interesseafvejning, jf. eksempelvis det i afsnit 4.4.1 anførte om interessen i et hurtigt salg hos panthavere med fuldgod sikkerhed.

Konklusion

På baggrund af den gennemgåede retspraksis udledes, at konkursbetingelsen om retlig interesse som udgangspunkt stiller krav om en økonomisk interesse hos rekvirenten, og at økonomisk interesse i denne sammenhæng skal forstås som interessen i den realisering og fordeling af skyldnerens aktiver, der samtidig udgør hovedformålet med en konkursbehandling. Retlig interesse kan imidlertid også foreligge i form af andre, ikke-økonomiske interesser. Betingelsen er da, at rekvirenten har en rimelig interesse i at fremkalde konkurs, og at der er et rimeligt og sagligt formål hermed. Både brede, samfundsmæssige hensyn samt sociale hensyn ses i denne sammenhæng inddraget.

Betingelsen om retlig interesse vurderes for så vidt angår egenbegæring ikke at kunne have et identisk indhold i relation til rekonstruktion hhv. konkurs. Dette begrundes med den grundlæggende forskel, der er på formålet med de to insolvensbehandlingsformer. En egenbegæring om rekonstruktion bør som udgangspunkt tages til følge, medmindre en rekonstruktionsbehandling kan konstateres udsigtsløs allerede på dette tidlige tidspunkt.

Gennemgangen af konkurslovens stemmeregler viser bl.a. hvorledes KL § 120, stk. 2, på baggrund af Højesterets kendelse i U 2017.89 H ikke længere kan fortolkes således, at den alene vedrører pant eller anden sikkerhed i skyldnerens ejendom. Samme kendelse bevidner, at principperne i KL §§ 120-121 tillige kan anvendes i forbindelse med afstemninger om rekonstruktionsforslag indeholdende bestemmelse om tvangsakkord.

Konkurslovens stemmeregler viser sig udelukkende at tage hensyn til kreditorernes økonomiske interesse i bobehandlingen, og at den økonomiske interesse i denne henseende bedømmes ud fra udsigten til dækning i boet.

¹⁶⁵ Jf. hertil afsnit 3.2.4.2.

¹⁶⁶ Jf. hertil afsnit 3.2.3.2 samt 3.2.6.4.

På baggrund af, at der kan forekomme tilfælde, hvor fordringshavere med en væsentlig, individuel – eller i hvert fald rimelig – interesse i bobehandlingen ikke er stemmeberettiget i forbindelse hermed, vurderes det, at konkurslovens stemmeregler ikke er i fuld overensstemmelse med det grundlæggende princip om retlig interesse.

Litteraturliste

Bøger

Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskow, Lasse Højlund Christensen og Kim Sommer Jensen: *Konkurs*, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, u.s., 2014 (citeret: Konkurs).

Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskow m.fl.: *Rekonstruktion – Teori og praksis*, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, u.s., 2011 (citeret: Rekonstruktion).

Evald, Jens og Sten Schaumburg-Müller: *Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære*, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, u.s., 2004 (citeret: Retsfilosofi, retsvidenskab og retskildelære).

Fenger, Niels m.fl.: *Festskrift til Erik Werlauff*, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, u.s., 2012 (citeret: Festskrift).

Gomard, Bernhard og Michael Kistrup: *Civilprocessen*, 7. udg., Karnov Group Denmark A/S, København, 2013 (citeret: Civilprocessen).

Hansen, Torben Kuld og Lars Lindencrone Petersen: *Insolvensprocesret*, 3. udg., Karnov Group Denmark A/S, København, 2014 (citeret: Insolvensprocesret).

Heiberg, Henry, Lars Lindencrone Petesen og Anders Ørgaard: *Rekonstruktionsret*, 5. udg., Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, u.s., 2018 (citeret: Rekonstruktionsret).

Paulsen, Jens: *Insolvensret – Konkurs*, Thomson Reuters Professional A/S, København, 2010 (citeret: Insolvensret – Konkurs).

Paulsen, Jens: *Insolvensret – Rekonstruktion*, 2., udg., Karnov Group Denmark A/S, København, 2011 (citeret: Insolvensret – Rekonstruktion).

Petersen, Lars Lindencrone og Anders Ørgaard: *Konkursloven med kommentarer*, 14. udg., Karnov Group Denmark A/S, København, 2018 (citeret: Kommentaren).

Ørgaard, Anders: *Konkursret*, 12. udg., Jurist- og Økonomiforbundets Forlag, u.s., 2018 (citeret: Konkursret).

Akademiske artikler

Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskow: *Andelsboliger – et juridisk bombekrater: Hvordan får vi ryddet op?* U 2016B.25 (citeret: U 2016B.25).

Jensen, Kim Sommer: *Betydningen af pant for stemmeretten ved konkurs og rekonstruktionsbehandling*, U 2017B.260 (citeret: U 2017B.260).

Stensgaard, Kasper: *En status over andelsboligforeningsopgøret*, T:BB 2016.581 (citeret: T:BB 2016.581).

Zahle, Henrik: *Konkurs uden aktiver? Om behandling af konkursbegæringer, der ikke har til formål at åbne en universal forfølgning*, U 1979B.117 (citeret: U 1979B.117).

Domsregister

Ugeskrift for retsvæsen

U 1982.898 V	U 2011.1227 V
U 1982.1068 Ø	U 2012.2522 Ø
U 1983.29/1 H	U 2016.272 Ø
U 1983.416	U 2016.2802 H
U 1994.10 V	U 2017.89 H
U 1994.95/2	U 2018.164 Ø
U 1997.51 Ø	U 2018.196 V
U 1998.527 Ø	

Fuldmægtigen

FM 1997.179/2	FM 1-2007-1342901 V
FM 2000.120/2 Ø	FM 2011.284
FM 2010/27 V	

Utrykte kendelser

Utrykt kendelse fra Østre Landsret af 3. juli 2015 i sag nr. B-3470-14.

Love, lovforslag, bekendtgørelser, betænkninger m.v.

Rigsdagstidenden 1871-72, tillæg A, sp. 1864 ff. (Reference: R.T. 1871-72, tillæg A).

Lov nr. 51 af 25. marts 1872 om konkurs. (Reference: 1872-loven).

Betænkning 1971:606. Konkurs og tvangsakkord. Betænkning II / afgivet af det af Justitsministeriet den 29. januar 1958 nedsatte udvalg. (Reference: Bet. 1971:606).

Betænkning 1273:1994. Rationalisering og modernisering af konkursbehandlingen. Betænkning afgivet af det af Justitsministeriet den 30. april 1986 nedsatte udvalg. (Reference: Bet. 1273).

Betænkning 2009:1512. Betænkning om rekonstruktion mv. (Reference: Bet. 1512).

Lovforslaget som fremsat: Forslag til lov om ændring af konkursloven og forskellige andre love (rekonstruktion m.v.), FT 2009-10 tillæg A L 199. (Reference: L199).

Lovbekendtgørelse 2011-06-20 nr. 686 om Lønmodtagernes Garantifond. (Reference: LG-loven).

Lovbekendtgørelse 2014-01-06 nr. 11 (konkursloven). (Reference: KL).

Lovbekendtgørelse 2014-09-30 nr. 1075 om tinglysning (tinglysningsloven). (Reference: TL).

Lovbekendtgørelse 2015-03-21 nr. 447 om andelsboligforeninger og andre boligfællesskaber (andelsboligforeningsloven).

Lovbekendtgørelse 2016-09-29 nr. 1224 om opkrævning af skatter og afgifter m.v. (opkrævningsloven).

Lovbekendtgørelse 2017-09-22 nr. 1101 (retsplejeloven). (Reference: RPL).